

Адугэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ехьыллагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцияе ия 78-рэ статья иподпунктэу «п»-м диштэу унашэ сэшэ:

1. КъумпIл Мурат Къэралбый ык'ор Адыгэ Республикэм и Премьер-министрæу гънæфгънæу.
2. Зык'тхæхэрæ мафæм щегъæжыагъæу мы Указым кIуачIæ иIæ мæхъу.

Адгэ Республикэм и Лышхъху ТХБАКУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 25-рэ, 2012-рэ илъэс
N 43

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ и Указ

**Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэ
ехьыллагъ**

Адыгэ Республикэм и Конституције ия 78-рэ статья иподпунктэу «п»-м диштэу **унашьо сэшЫ:**

1. Петрусенко Алексей Георгий ыкxор Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадззу гъэнэфэгъэнэу.
2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кIуачIэ илэ мэхьу.

Адэгэ Республикэм и Лышххэу ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 25-рэ, 2012-рэ илъэс
N 44

АР-М И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Премьер-министрэр агъэнэфагъ

Тыгууас, шылэ мазм и 25-м, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичзэу я 12-рэ зэхэсыгъоу илагъм илофишэн хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и Пшыгъхуэ Тхыагушчынэ Астгъан, Премьер-министрэм ипшгъ-рылххэр зыгъэцкIэрэ КъумтIыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъагу Адыгем шылэ Пшыужу Адам, нэмыкIу рагъэблэгъагъэхэр.

Зытегушылэнхүү аухэсыгьэм апэрэ юфьгыбоу хэтыгь Премьер-министрэ Иэнатлэмкдэ Адыгейм и Лшышхьхэ кыгыгьэлзгыбогьэ кандидатурэм ехьыллэгьэ юфьгыгор. Тхьаклушынэ Аслъан гушылэр зыратым кылуагь Адыгь Республикэм и Конституцие ия 70-рэ статья ия 4-рэ пункт иподпунктэу «г»-м ыкдэ ия 78-рэ статья зэрагьэнафэрэм тегьэпсыкыгьгьэу Адыгь Республикэм и **Премьер-министрэ Иэнатлэмкдэ Къумпыл Мурат икандатурэ кызызригьэлзгабьорэр ыкдэ депутатхэр кьегьэззгыгьгьэнхэм фэш зэхэсыгьом кызызрэхилъхьэрэр**. Кандидатурэм кытегушылэзз, Тхьаклушынэ Аслъан аш юфшлагьгьэу илэхэр, Адыгейм социальнэ-экономикэ хэбоньгыгьэу ышылгьэхэм илахьышлюу ахэлъыр депутатхэм агу кыгыгьэкыжыгыгь, ятлонэрэ плалъэм тетэу ар джыри а Иэнатлэм лугьэхьэгьэныр ифэшъуашэу зэрильытэрэр кылуагь.

Нэужым Къумпыл Мурат депутатхэм апашъхъэ кыщыгушылагъ, кыызэтынэкIыгъэ илъэс

зэкълъыкIохэм Адыгеим социальнэ-экономикэ ыкIи нэмыкIлъэныкIохэмкIэ хэжыонгъэу ышIыгъэхэм къашыуцугъ, тапэкIэ министрэхэм я Кабинет ыкIи ежы ышгъэхэкIэ анахъуэ ыналэ зытырыгъэтышхэр къылотэгъ.

Адыгейм и Пшыгхьэ кыбгъэ-
лъэгъогъэ кандидатурэм итегъу-
шын депутатипл хэлэжыгъ.
ИшлэныгъэхэмкIэ, илпэлэсны-
гъэкIэ, игулыгтэкIэ, изекIокIэ-
шыкIэхэмкIэ, ишыфыгъэкIэ Пре-
мьер-министрэн IэнатIэм Къумпыл
Мурат зэрэиштэрэр кылаугъ де-
путатхуэ Владимир Нарожнэм,
Ирина Ширинам, КIэрмыгт Мухь-
динэ, Александр Лободам.

Бюллетеньхэр агъэфедэхэзэ
шэщI шыкIэм тетгу голосова-
ниер зызэхаштэм нафэ кызэрэ-
хъугъэмкIэ, зэхэсыгъом хэлэжэ-
гъэ депутат 47-м шынцзу 43-м
Къумпыл Мурат дырагъыштагъ,
депутатиплI пэуцужыгъ. Нэ-
ужым ар Премьер-министрэ
IэнатIэм зэрэлуигъэхэрэм ехы-
лэгъэ Указым Тхьаклуцынэ
Аслъан кIэтхагъ, фэгушIагъ.

Мы шыкIэм тегъэпсыкIыгъэу,
а голосованиер шхъэхыхыгъэу
гъэпсыгъэ, Премьер-министрэм
игуадзэу гъэгъэнэфагъ ыпэкIэ а
IэнатIур зезыхъэщтыгъэ Алексей
Петрусенкэр.

Зэхэсыгьом нэмык! Юфгыгьохми шахэпльагьэх. Законопроектиш аштагь, хэгьэгу клоц! Юфэжмк! Министерствэ Адыг! Республикэм шыгэм иминистрэу Александр Речицкэм кьызэтынэ-кльгэ ильэсын эхьылгэгьэ отчэтэу кьышыгьэм едэлүгьэх, нэмык! унашбохэр ашыгьэх.

СЭХЪУТЭ Нүрбый.

Сүрэтыр А. Гүсевым тырихыгъ.

ІЭПЫІЭГЪУ АФЭХЪУЩТ

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ Тхьаклушынэ Аслъан къуаджэу Еджэркъуае инахыжъхэм я Совет хэтэу Айтэчыкъо Мухаджырыр къуаджэм иефэндзэ Бжъэц Пшымафэрэ тыгуасэ алукагъ. Чылэм шашыгъэ къхалхэм изтэгъэслыхъан ахэр тегушылагъэх.

Бжъэц Пшымафэ къызэри-

Луагэмклэ, къуаджэм ишыклэ-
гъэ къэхэлъаклэм ишын гъэ
рекло аухыгъ ыкли ар къашы-
хъагъ. Ау нэмаз зыцашын
альэлышт унэр къешхы е къе-
сы зыхуклэ цыфхэр зычлэ-
тыштхэ рэсуальэхэр ящыкла-
гъэх. АщкӀэ республикэм ипа-
цэ ӀэпылӀгъу къафӀхунэу къе-
лъӀгъу.

Ахэм яшын пәлұхашт ах-
шәр кьуаджәм фатлұпшыным
пае ишыклэгъэ документацьер
кьагъэхъазырынэу Тхьаклұ-
шынэ Аслъан кьарилуагъ,
яшыклэгъэ псезолапхъэхэмкI
лэпылэгъу кьафэхъунэу кьы-
гъэгугъагъэх.

(Тикорр.).

Лышъхьэм илофшIэгъу зэIукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан ООО-у «Марк-Сервис» зыфлорэм игенеральнэ директорэу Цуекъо Мурат тыгъуасэ юфшлэгъу зэлуклэгъу дырилагъ.

Мы фирмэм ышгырэ псэуа-
лэхэр игъом ухыжыгыгъэнхэм
дакѳу ахэр шэпхъэ гъэзэфэгъ-
эхэм адиштэн зэрэфар Тхьа-
клучынэ Аслан пэублэм кы-
щилуагъ. Гъэцкѳжыынхэр зэр-
шыллэгъэ республикэ стади-
онмэр ащ пэмычыжъу къа-
шырэ бассейнымэр аджэ
хьаклэщ шышлэгъэныр пшэ-
рылэ шхьалэхэм ащыщу АР-м
и Лышхъхэ кыгъэзэфэгъ, ар
гъэцкѳлагъэ хъуном пае проект
зэхэгъуоцогъэн фаеу ылытагъ.

— Республикæ стадионьы зызэтырагъæпсыхъæкæ дунæ шапхъæхæм адиштæрæ знæкы-къухæр ащ щызæхæппæнхæ плъæккышт æмæ илæуыс кыккæлцæ зæппу имыуæ спортсменхæм ащ зыцагъæхъазырын æккæ зыцаушæтын алæккышт, — кыуагъ Тхæккæфын Аслъан. — Мыш фæдæ объектæм яшлын мæхъанш-кæ зæрирæ кыккæлцæтæгæзæ тагæкæ ащ тынагæ тедгъæтышт, амалæу

щыІэмкІэ псэолъэшІхэм ІэпыІэ-
гъу тафэхъущт.

Республикэм ипашэ кыгыз-
нэфэгэ пшэрылххэр зэшло-
хыгэ хьунхэм лъэкӀу яӀэр
зэрэахылӀэщтыр мыщ джэрым
ЦуекӀо Мурат кыщидуагъ. Зи-
пэщэ коллективым кыгтефэрэр
зэкӀэри зэригъэцэкӀэщтыр,
объектхэм яшӀын игъом ухы-
жыгъгэхэ зэрэхуштыр кыхи-
гъэщыгъ.

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Лышхъэ Мыекьопэ къэра лыгъо технологическэ университетым иректорэу Блэгъожь Хъазрэт ригъэблэгъагъ. Мы аужырэ илъэситфым апшъэрэ еджапIэм илофшIэн зэфхъысыжъэу фэхуэгэхэм ыкIа тапэIэ пшъэрлыгъэу зыгитгъэуцужыхэрэм ахэр атегушыIагъэх.

Республикэм ипашэ кызырэ-
хигъэщыгъэмкIэ, Хь.Блэгъо-
жъым университетым ипашэу Юф

зишлэрэр ильэси 5 хьугтэ ыкйи ащ иполномочиэхэр бэмышлэу ыухыгэх. Ащ кыхэкэлыкэ ректор Энэтлэм Луханхуэ нэгбгирэ 3 кыгэлыгэуаг. Ахэм ащыщэу Блэгъожь Хьазрэт икандидатурэ зэрдырагыашгэрэ АР-м и Лышхьэ кылуаг. Мы аужыри ильэхсэм апшгэрэ еджаплэм хэхьоныгъэшлүхэр зэришлүгэхэр, анахьэу мыщ дыхэтэу медицинэ институт кызырэзэ-лүахыгэм мэхьаншхо ялэу Тхьаклүшынэ Аслбан ылытаг.

АР-м и Лышхъуу сьд фэдэрэ лэнькыокки Ёпылэгъу кьафхъурэм зэрэфэразэхэр ректорым кьылуагъ. Непэ университетым студентым 17-м еху шеджэ, факультет 11-мэ сэнэхьат зэфэшхьафхэр ащызэбгъэгъотынхэ плэккышт, докторышзэиэ нэгъыри 100 ыккы кандидатэу нэгъырэ 400-м еху шэлажэ. Мы аужырэ илгъэхэм МКбТУ-м икорпус зэфэшхьафхэм гъэцэккэжыныхэр арашыллагъэх, зэтырагъэпсыхагъэх ыккы ящыккэгъэ оборуодованим афащэфыгъ. Тапккы ащ хэхъоныгъэхэр ыштынхэм, студентхэм, Юфышлэ коллективым яфэюфащэхэр тэрзэу зэшохыгъэнхэм ящыпккэу зэрэдэлэжьэхтхэр иккыухым Блэгъожэ Хьазрэт кьылуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Блокадэр зауыхыгъэр илъэс 68-рэ хъушт

Нэмыц техаклохэм тыхэгъэгу кырашыллэгъэ зэо мэхъаджэм кыыздихыгъэ тхъамыклагъор зылымылэсыгъэ унагъо шылэп лломи ухэукоштыт. Хэгъэгур шхъафит шлыжыгъэным пае лашэр зыфэлыгъышт хулыфыгъэ пстэури фронтым клоштыгъэх. Адрэ цыфхэр тылым шылажэщтыгъэх. Адыгеим икыгъэ нэбгырэ мин 80-м ехъу Хэгъэгу зэошхом хэлэжыгъэ, ахэм ащыцзэу мин 30-м ехъумэ кыагъэзэжыгъэп.

Хэгъэгу зэошхомкIэ анахь мэхъэнэ ин зылагъэхэм ащыцзэу Ленинград иблокадэ зауыхыгъэр мы мафэхэм илъэс 68-рэ хъушт. Ар чэш-мэфэ 872-рэ кIуагъэ, 1941-рэ илъэсым Iоныгъом и 1-м кышцэгъэжыгъэу 1944-рэ илъэсым щылэ мазэм и 27-м нэс. Пыим идзэхэр миллиони

2-м ехъу хъуштыгъэх, ахэм ащыцзэу миллион 1,5-рэ фэди-зыр хэклодагъ. А зэо хылыгъэм

теклоныгъэу тидзэхэм кышцыда-хыгъэр лыхъужыныгъэм итарихь егъашIэми хэмыкло-кIэжыныу хэхъагъ.

Апсэ емыблэжыу мы заом хэлэжыгъэ дзэклолIхэм ащыцхэр Советскэ Союзым и Шы-хужыгъэ хуыгъэх. Медалэу «За оборону Ленинграда» дзэклолI мин пчъагъэхэм афагъэшхо-шагъ. Адыгэ кIэлаби Ленин-град заом хэлэжыгъэ, лыхъуу ахэм зэрахъагъэм фэшI кьэра-лыгъо тын зэфэшхъафхэр кы-фагъэшхошагъэх. Ежъ кьалэм цытхуыцIу «Кьэлэ-лыхъужы» зыфиорэр фаусыгъ.

Ащ фэдэ зао кьэрэмыхужы. Тыхэгъэгу мамырныгъэ ерэлъ, тиреспублики бырсыр хэрэмыф. **ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.**

ЛъэмыджыкIэ ашIы

Мыекъопэ районым ипсэ-упIэу Даховскэм идэхъэгъу дэжъ IофшIэгъу мафэм ыкIэм лъэмыджышIхэм такыхъа-нэу хуыгъэ. Ошхыр кьещхы-щтыгъ нахь мышIэми, IофшIэ-ныр зэпагъэуштыгъэп. Кьэт-лэгъугъэм узIэпищэу узэри-гъэплыштыгъ. Лъэмыджым икыхъагъэ зэрэфэхэу бгъуи-тIумкIи гъучIхэр псэолъэшIхэм гуагъэпытыхъыщтыгъэх. А зэп-стэури инженер шхъалэу Дмитрий Поповым теодолитыр ылыгъэу ышыщтыгъ.

Ащ гуыцIэгъу тызыфэхъум кыIуагъ:

— Процент 80-м ехъоу лъэ-мыджыр дгъэпсыгъахэ. Ащ икIыхъагъэр метри 153-рэ

мэхъу, метрэ 14,9-рэ ишъомб-гъуагъ, метрэ 11,5-м автомо-бильхэр рыклонхэ альэкIышт. Лъэмыджым ыбгъуитIукIэ лъэсрыкло гъогу хэтышт, хы-лэ тонни 100 ыщэчын амал иI.

Псыхъоу Шхъагуащэ ты-ральхэрэ лъэмыджыкIэм рес-публикэмкIэ мэхъанэшхо илэшт. Лэгъо-Накъэ ылъэныкIэ шагъэпсышт спорткомплек-сышхом цыфыбэ кьэклолIэшт, ащ фэдиэ транспортым лъэмы-джыкIэр зэпырыкIыпIэшIу афэхушт.

МЕРТЦ Леонид.

ПсэолъэшI IофшIэхэр зы-щыкIорэ чIыпIэм сурэтыр авторым кышцытырихыгъ.

ШЪУЗЫФЭСАКЪЫЖЬ!

Машинэхэр зезыфэрэмэ за-фэгъазэ сшIонгъу, сыда лIомэ сэри рулым бэрэ сыкIэрэсы, гъо-гухэм атыхъухъэхэрр сэлъэгъу. Тызыхэтыр кIымаф — узэмыжэ-рэ Iаджи кыыздихын ылъэ-кIышт. Ом изытет зызэблехъу зэпыт, кьещхы пшIошIызэ кье-сы, кьесыгъ пшIошIызэ мэт-кIужы, тIкIужымэ дэгъу, ау кыкIынгъэщтыхэмэ?

Пчыхъэм гъогуу узэрычэгъа-гъэм пчэдыжым уицыхэ те-лынэу шытэп, нэкIэ плъэгъурэм зэхъокIыныгъэу фэхъугъэхэм гу алгымытэн плъэкIышт. Зэ чыIэу, зэ фабэу зыхъукIэ гъо-гур мэуцIыны, етIанэ пчэдыжы-пэм кыкIегъэщтыхэ — цIэн-лъагъо мэхъу. Ащ фэшI шъуи-цагухэм шъуакъыздэкIыкIэ апэ гъогур зыфэдэр шъууплэкIу гъогушхохэм шъуатемыхъэзэ, мэкIэ дэдэу шъучъэзэ ящэнэрэ передачэм шIошъудзэу газым шъузтеIункIэрэм шэрэхъхэм чIагъухъэ зыхъукIэ — зэрэ-цIэнлъагъом уехъырэхъышжы-нэу шытэп. Мы зигугъу кьэс-шырэ ушэтыныр, кызэрэхэз-гъэщыгъэу, мэкIэ дэдэу учъэзэ ары зыпшIыштыр, гъогу гъу-шъэм ящэнэрэ передачэм зычи-мыкIудыштыгъагъэм цIэн-лъагъом кIочIэгъу щэхъу — чIетхухъэ. Ауштэу зыхъукIэ машинэм псынклэу урычъэ зэ-рэмыхъуштыгъэм шэч хэлэп.

Гъогу цIэнлъагъом апэрэ передачэмкIэ ущежъэн нахь ятIонэрэмкIэ уежъэныр нахь IэшIэх. Джащ фэд, нахь псынклэу укыызтеуцо пшIоигъомэ, пере-дачэхэр кызыфэбгъэфедэщтых, яплIэнэрэм шIодзагъэмэ, ящэнэ-рэм шIобдзэшт, ящэнэрэм шIо-дзагъэмэ, ятIонэрэм шIобдзэшт,

сцеплениер цIыкIу-цIыкIоу кьэптIупшышт — псынклэу уутIупшы хуыштэп.

Мы зигугъу кьэсшырэ фы-кIэм тинахъыжхэр шыгъуазэх, ау рулым кIэрытIыхъэгъэкIэ ныбжыкIэхэмрэ бзылфыгъэ-хэмрэ фэнэIуасэхэп. Гъогур дэи зыхъукIэ, «егъэзыгъэ» Iоф шъуи-мыIэмэ, шъуимашинэхэмкIэ шъукыдэмыкIымэ нахьышIу! Общественнэ транспортым шъуишыкIэгъэ чIыпIэм шъу-нигъэсышт.

«КIымэфэ фыкIэм» фэмынэ-Iуасэхэр, зимашинэхэр фэмы-хъазырхэр, «шынэхэрэр» кы-дэмыкIыхэмэ дэгъу шхъае, «пэкIэ емыутэкIыхэу» кьагу-рыIорэп. Гъогур цIэнлъагъо зы-щыхъурэ апэрэ мафэм зы куп «зэхэлъадэ», ежъхэми, нэмыкI-хэми Iоф кьафахы, ятIонэрэ мафэм зэгъокIы мэхъу.

КIымафэм фытегъэлсыхъэгъэ шэрэхъхэр зэкIэми зэрамыщэ-фышъуштыр гъэнэфагъэ, арышъ, джашъо хуыгъахъэмкIэ кыдэ-кIыхэрэри ахэтых. КIымэфэ шэ-рэхъхэр зымыщэфышъугъэхэм ящэрэхъхэм жъэу арытыр нахь

макIэ зашыкIэ, ишIуагъэ кьэ-кIошт, гуыцIэм пае: давлениеу атмосфери 2 арытымэ 1.6-м нэс кьэжъугъэхых — ауштэу зып-шыкIэ, гъэстынышхэр нахьы-бэу машинэм ыгъэстышт, ау гъогу цIэнлъагъом ушычъэныр тIэкIу нахь шынэгъончъэ хуышт.

Машинэ дэгъухэм, кIымафэм фытегъэлсыхъэгъэ шэрэхъхэр зыкIэтхэм арыс водителхэми зафэсэгъазэ. Яцыхъэ лыящэу зытелыжыгъэу псынклэу гъогу цIэнлъагъом ахэр рэчъэх, зыгорэ пэрыохъу кызафэхъукIэ, гу-зэжъогъу зифэхэкIэ, кьэуцу-жышъухэрэп, гъогубгъухэм адэлъхэу е шъофхэм арылгэ-дагъэхэу олгэгъух, лажъэ зи-мыIэм зеутэкIэхэкIэ агъэунэхъу. НахьыбэрэмкIэ зилажъэхэу, ау машинэ дэгъухэм арысхэр псаоу кьэнэх, лажъэ зымыIэхэр хэ-кIуадэх. Арышъ, хэти шъузыфэ-сакъыжъ, узыфэсакъыжъмэ, Тхъэри кышфэсакъышт. Шъогу-зажъомэ, шъуздэкIоштым на-хьыжъэу шъуежъ, шъуиунагъо-хэм кызырашъышъуажэхэрэр зы-щышъумыгъэгъушIу!

ХЪАРЭХЪУ Мурат.

КIымэфэ пцэжъыеешэныр уикIасэмэ...

КIымэфэ лъэхъаным пцэжъы-еешэныр зикIасэхэр тхъамыкла-гъохэм ащыухъумэгъэнхэм пае Адыгеим и МЧС икъулы-кьушIэхэм профилактическэ Iофтхъабзэхэр зэхашэх.

Урысые МЧС-м икъухъэ цIыкIухэм яинспекциеу Адыгэ Республикэм шыIэм мы мафэ-хэм Iофтхъабзэу «Зимняя ры-балка-2012-рэ» зыфиорэр регъэкIокIы. Мы Iофтхъабзэм хыхъу инспекцием икъулыкьу-шIэхэм пцэжъыеешэныр зикIа-сэхэр тхъамыклагъохэм ащы-ухъумэгъэнхэм пае рейдхэр зэ-хашэх.

— Пцэжъыашэхэр анахъэу зыдакIохэрэр псылыгъыпIэхэу Красногвардейскэ районым шыIэхэр, ТэхъутэмыкIое райо-ным ит кьоджэ псэупIэхэу Пшыкьуйхъаблэрэ Тэухъаблэ-

рэ азыфагу ит хытIуалэр ыкIи Мыекъопэ районым ит псы-утIэхэр арых. Арышъ, а чIыпIэ-хэм нахь лъэшэу тыналэ ате-тэгъэты, — еIо ГИМС-м иот-дел ипашэу ХьутIыжъ Мурат.

Джащ фэдэу пашэм кызэ-риIуагъэмкIэ, республикэм и ГИМС иотдел иинспекторхэм непэрэ мафэм ехъулIэу дэкIы-гъо 13 фэдиэ ялагъ, мылым шынэгъончъэу ушызекIоным шапхъэу пылгъхэм афэгъэхы-гъэ лекцие 15-мэ цыфхэм кьа-феджагъэх. Республикэм иму-ниципальнэ образовани 9-мэ япашэхэм лышплгъэн-про-филактическэ Iофтхъабзэу «Зимняя рыбалка-2012-рэ» зыфиорэм фэгъэхыгъэ мето-дическэ унашъохэр зэрытхэгъэ письмэхэр афагъэхыгъэх.

КИАРЭ Фатим.

Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэр гухэкIышхо щыхъоу фэгъаусыхэ Адыгэ Республикэм и Кьэ-ралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу, хэбзэихъухъанымкIэ ыкIи чIыпIэ зыгъэлорышIэжыным иIофыгъохэмкIэ комитетым итхъаматэу Лобода Александр Павел ыкIом янэ дунаим зэ-рехыжыгъэм фэшI.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» инахьыжъхэм я Совет хэтхэм гукъэошхо ащыхъоу Мамгъэт Къасимэ фэгъа-усыхэх ышнахьыкIэ зэрэщымылэжыгъэм фэшI.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Чэм 550-рэ яІ

РеспубликэмкІэ районхэр зэкІэ пштэхэмэ Красногвардейскэ районим ыбылмахъохэм илӕсыбэ хъугъэ щэм икӕхъыжъынкІэ анахъ гъэхъагъэ зашырэр. ИкІыгъэ илӕсми ахэм ІофшІэгъэ дэгъухэр ялэх.

Районим ыбылмахъохэм ягъэхъагъэхэм анахъ зІахъышІу хэлъхэм ащыц СІПК-у «Колхозу Лениныр» зыфилорэр. Мы хъызмэтшІапІэм былым пІашгъэу илэм ипчъагъэ илӕс кӕс хегъахъо. 2011-рэ илӕсым ыкІэхэм аджъ а пчъагъэр 1400-м нагъэ-сыгъ. Ащ щыццэу къащыр чэмхэр 550-рэ мэхъух. А пчъагъэри икІыгъэ илӕсым егъэппагъэм, шъхъэ 20-м ехъукІэ нахъыб.

Илӕс кӕс хъызмэтшІапІэм цуу кышхъахъыжырэм хагъахъо. 2010-рэ илӕсым ыкІэхэм аджъ чэм телытэу хъызмэтшІапІэм чэш-зымафэм шэ килограмм 14,6-рэ кышхъахъыжыгъагъэм, гъэрелорэ илӕсым иикІыгъом а пчъагъэр килограмм 16-м нагъэ-сыгъ. Илӕсэу кызыттынэкІыгъэм чэм телытэу хъызмэтшІапІэм цуу кышхъахъыжырэр килограмм 5600-м къехъугъ. Ар гъэрелорэ кышхъахъыжыгъагъэм килограмм 200-м фэдиз хъазыркІэ нахъыб.

КІымэфэ лӕхъаным хъызмэтшІапІэм ифермишмэ атет былымхэр игъом дэгъоу гъэшхэгъэнхэм ыкІи псы егъэшгъогъэнхэм афэгъэхъыгъэ амал зэфэшхъафхэр зерахъэх. Былымхэр зышхъахъагъэ кышхъахъыжырэр зэкІэ кІымафэм фагъэхъазыркІэ фэбапІэ ашыгъэх. БэмышІэу джыри зы кыкыыр икІыркІэу зыгъагъэп-сыхъажы, шкІи 120-рэ шалыгъыным фагъэхъазыркІэ.

— Былымхэм ягъэшхэн мэхъанэхъо етэты, — еІо хъызмэтшІапІэм исоотехник шъхъагъэу ШэкІо Аскэр. — Ахэм кІымафэм ядгъэшхынэу Іус зэфэшхъафэу тшыкІэгъэщтыр зэкІэ тІІ. Силос тонн мини 6 зэхэтлхъагъ, сенаж тонн мин 1,5-рэ дгъэхъазыркІэ, мэкъу тонн 200-м ехъу мыкІ дгъэфедэшт. Ахэм адакІоу концентрированнэ Іус тонн миным ехъу тІІ. А пстэур зызэхъокІэ, былымІус единицу центнер 27-рэ былымшхъэ пѣпч зэрэ-фэдгъэхъазыркІэ нафэ кӕхъу. ХъызмэтшІапІэм былымІусхэр зыгъэхъазыркІэ бригадэу

техникэу ишыкІэгъэщтыр зэкІэ зыфагъэзагъэр шызэхашагъ. Уцхэр зэраупкІэхэр ыкІи ахэр зэраугъоижыкхэр агрегатэу «Дон-580» зыфилорэр ыкІи Германием кышхъашыгъэ косилкэр ялэх. Джащ фэдэу игъэкІотыгъэу агъэфедэ Мыекѣопэ редукторышІ заводэу «Зарем-Агро» зыфилорэм кышхъашыгъэ агрегатыри. Ащ дакІоу Іусхэр зыгъэхъазыркІэ цех мыни хъызмэтшІапІэм шагъэпсыгъ. Ащ хъэр, нагъыфыр, утхындзафэр шызэхъагъэкІухъэхъш, былымхэм арагъэшхы.

— ШкІэхэр зыщытхъухэр фермэ шъхъафэу тІІэм мэзи 6-м щегъэжъагъэу 12-м нэс зыныбжъхэр щытІыгъых, — игушылэ лъегъэкІуатэ зоотехник шъхъагъэм. — Ахэм яІыгъын лӕшэу тыналэ тетэгъэты, сыда пІомэ жъы хъугъэ чэмхэу макІэу цэ кӕзытхэрэм ачІыпІэ ахэм ащыщхэр итэгъахъэх.

ЗэкІэ фермэхэм атет кыкыркхэм урысые-итальянскэ оборудованиер ашагъэфедэ. Автоматизированнэ системэу АДМ-р агъэфедэзэ, цэр зэрагъэхъорэ псэуалӕхэр зэкІэ атхъахъых. Джащ фэдэу чэмхэм цуу кышхъахъыжырэр кызыркІорэ трубэхэр кыкырк псэуми аклагъэуцуагъэх, ащ ишІуагъэкІэ чэмим цуу кытыгъэр зыфэдиизыр зэрагъашІэ.

— А системэр ыкІи фэшхъаф оборудованиер дгъэфедэхэ зэрэхъугъэм кыхъэкІэу зы чэмим цэмэу фэгъэзагъэм ипчъагъэ 60 — 70-м нэсыгъ, — еІо ШэкІо Аскэр. — Ащ яІофшІэн

нахъыбэ ышІыгъэми, илӕсым кыкІоуІ чэмим пѣпч цэ тонн 180 — 200-рэ кышхъыжынын елӕкІы ыкІи ащ фэшІ зы мазэм лӕжъапкІэу кышхъахъэр сомэ мин 20-м ехъу. Тифермэхэм атет чэмим цэм дэгъоу Іоф ашІэ. ГъэхъэгъэшІухэр зышІы-хэрэм ащыщых Валентина Капризина, Татьяна Шушкова, Светлана Дудина. Анахъ хъэгъуэнфыкІы сІлоигъор илӕсыбэ хъугъэу былымхъо фермэм чэмим цэм Александр Хархановыр зэрэщылажъэрэр ары. Ар ренэу анахъ шабэ кӕзыхъыжыкхэр чэмим цэм ахэт. ИкІыгъэ илӕсми тичэмим цэм пѣрйтхэм гъэхъэгъэшІу ашыгъэ: ахэм чэм телытэу илӕсым кыкІоуІ цэ килограмм мини 6-м ехъу кышхъыжыгъ.

ХъызмэтшІапІэм цуу кышхъахъыжырэр зэкІэ Джэдджэ цэ заводым рещалІэ. Шэ килограммыр сомэ 14-кІэ заводым ещѣфы. БэшІагъэ ахэм заводым зѣп-

хыныгъэ дэгъу зыдырјІэр. Зоотехник шъхъагъэм кызыркІорэмкІэ, цуу кышхъыжырэм продукцие зэфэшхъафхэр ежъхэм хашІыкІэу агъэпсыным джыркІэ дэгъІэхэрэп. Сыда пІомэ цэм икӕхъыжынынр ар переработкэ шІыгъэнымр зэдѣбгъэ-цакІэхэ зыхъукІэ кѣинэу апылӕгъоштыр макІэп, ятІонэрэ лӕныкѣомкІэ щэм хашІыкІы-рэ продукциеу бэдзэрым ша-щэрэр бэ.

ИкІыгъэ илӕсым игъатхэ программэу былымІусхэр гъэхъазыркІэ гъэнхэмкІэ субсидиехэр къаратынхэм фэгъэхъыгъэм хъызмэтшІапІэр хъхъагъ ыкІи ахъцэ шІукІае кыІІэкІэхъагъ. Ар анахъэу кызыркІэуагъэр былым пІэшэ пчъагъэу яІэм зэрэ-хагъахъэрэр ары.

Тызыхэт уахътэм хъызмэтшІапІэ инхэу мылӕкушхэ зІІэхэр былымхэм яІыгъынкІэ ІэкІыб хэгъэгу технологиехэр гъэфедгъэнхэм зыфэгъэзэхэрэм яса-

тыр хъуцоным СІПК-у «Колхозу Лениныр» джыркІэ дэгъІэрэп. АщкІэ колхозым ипащэхэм ежъхэм яепІыкІэ яІ.

— Нѣпэ тыхъызмэтшІапІэ псэумкІи нѣбгырэ 280-рэ шѣлажъэ, ащ щыццэу былымхъуным фэгъэзагъэр нѣбгыри 100-м кӕхъу, — кѣІуатэ ШэкІо Аскэр. — Тибылмахъохэм илӕс псэум зѣпымыоу Іоф ашІэ, зыпкІэ итэу лӕжъапкІэ кыагъахъэ. Шыпкӕз, нѣмыц е датскэ технологиер гъэфедатгъэмэ, тифермэ пѣпч шылӕжъэрэ чэмим цэм япчъагъэ нѣбгыришым нѣдгъэсын тІӕ-кІышт. Ау къуаджэм чІыгулӕжынынрэ былымхъунымр афэшхъаф ІофшІапІэ зэрэщымылэр кыдэтлтыгъэн фаеу мэхъу. Гушылэм пае, чІыгу жъокІупІэ гектарыбэу тІІэр лӕжыгъэным фэшІ джырэ лӕхъэнэ техникэр — тракторхэмрэ комбайнэхэмрэ тэгъэфедэх. Ащ фэдиз чІыгум илӕлӕжъэн хъызмэтшІапІэм щы-фэгъэзагъэр псэумкІи нѣбгырэ 15 ныІэп. Ау а техникэр тэрэзэу гъэфедгъэным фэшІ слесархэр ыкІи техникэр зыгъэцѣкІэжы-щтыр тшыкІагъэх, ащ фэшІ гаражрэ гъэцѣкІэжынынр зыщы-зэшІуахыхэрэ мастерскоимрэ кызытІуыгъэхэу хъызмэтшІапІэм ІофышІэхэм ащыщхэр ащѣлажъэх. Былымхъуным джащ фэдэу фэгъэзагъ псѣолӕшІ бригадэу фермэхэм яІыгъынрэ язэ-тегъэпсыхъанр апылтыр. А псѣ-ур ІофшІэн ямыІѣжъэу кызыб-гъанкІэ, цІыфхэм лӕжъапІэ агъо-тыштѣп, фѣдэу кыІІэкІахъэрэми хѣпшІыкІэу кышхъыкІѣшт.

Джащ фэдэ гъэхъэгъэшІухэр яІхэу СІПК-у «Колхозу Лениныр» зыфилорэм ыбылмахъохэм икІыгъэ илӕсыр кызыранжыгъ. Тызыхъхъэгъэ илӕсми ахэм гъэхъэгъэшІухэр зэрэщылажъхэм уицыхъэ тебгъэлты хъушты.

ЛІХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртѣмбый.

Сурѣтым итыр: **хъызмэтшІапІэм ичѣмыщ пѣрйтхэм ащы-цэу Александр Хархановыр.**

НыбжыкІэхэр гъогум зэрэтекІуадэхэрэм Хъатэгъур ыгъэрэхъатырэр

ИкІыгъэ илӕсым Очѣпшые (кӕалэм хъмыхъэрэми) щыщ кІалэхэр аварием зыхъкІуадэхэм мѣфэ фѣбэшхоу Адыгъкӕалэ имѣрэу Хъатэгъу Налбый цІыф зэхъахъоу зехицгъагъэм хэлӕжъэгъагъэх ежъ кӕалэм имы-закъоу, ащ хъхъэрэ псѣупІэхэу Хъалӕкъуае, Псѣкыупсѣ кыары-кІыгъэхэри. ЗытегушыІэгъа-гъэхэр тиныбжыкІэхэр кѣуухъ-мгъэнхэм, ахэр ешѣоным пы-щыгъэнхэм, чѣщырэ автомаши-нэ псынкІэхэм арысхэу кыачы-хъэу гъогухэм атемытхыхэм, ащ фэдэ зекІокІэ-шІыкІэ Іаеу якІа-лэхэм къахафэхэр ны-тыхэм афамыдѣным апае шІэгъэн фа-ехэр арых.

Ащ ыужы неущ фѣдэм илӕ-сыкІэр кышхъаштэу планеркэу зехицгъагъэр кызырѣригъэ-жъэгъагъэр джа тхъамыкІэгъо Іофыр ары. Ащ ыпѣрэ чѣщым Инѣмрэ Яблоновскѣмр азыфа-гу мѣшІоку гъогур зыркІорэ лӕгъепІахэм кІэлэ ныбжы-кІэхэр автомашинэмкІэ дѣчъае-хи, электропроводыр зыпышІэ-гъэ пкѣуушхор зѣпаути, ар ежъ-хэми кыатефѣжы, машинэм зы-ристыхъагъэхэр кышхъагъагъ.

А мѣфэ дѣдэм Теуцожь рай-онымкІэ Пѣнѣжыкыуае мы тхъамыкІэгъо Іофым фэгъэхъы-гъэ цІыф зэхъхъэшхо Адыгэ Рес-публикэм и Прѣмьѣр-министрѣу КъумпІыл Мурат шызыхицѣ-гъагъ. Ащы Хъатэгъу Налбый кыакІуи автомашинэ зѣутѣкІыхэу тигъогухэм атехъухъэхэрэм тиныбжыкІэхэр зѣрахъкІуадэхэрэм гъуэн фэшІыгъэным пае шІэгъэн фаехэм еплъыкІэу афы-риІэр кышхъагъагъ.

Джыри щылэ мазэм и 20-м мы Іофыгъо дѣдэм фэгъэхъыгъэ цІыф зэхъхъэшхом тырагъѣлэ-гъагъ. Залышхом тІысыпІэ нѣкІ имыІѣжъэу цІыфыбэ дѣдэ кѣ-кІолІэгъагъ. Тинахъыжъхэм, кыулыкыушІапІэхэм япащэхэм, ахэм кыарашыгъэхэм ямызакъоу, ныбжыкІэ бѣдѣди кырашѣлэ-гъагъ, бѣрѣскѣшхо нѣмазым кыкІыжыгъэ динлѣжъ купыш-хуи кышхъахъыжыгъагъ.

ЦІыф зэхъхъэр кызытІуыхыгъ ыкІи зѣришагъ Адыгъкӕалэ имѣ-рѣу Хъатэгъу Налбый. Пѣублэ псалъэу кышхъыгъэр зыфэгъэ-хыгъагъэр тиныбжыкІэхэр зауи, бани щымыІѣу, унѣгъо шІэгъуи имыфѣхэу машинэ

зѣутѣкІэу тигъогухэм атехъухъ-хэрэм зѣрахъкІуадэхэрэм гъуэн фэшІыгъэным пае акыылѣгъу зѣфхъунхъш, ашІэмэ хъуштым зѣдеусѣнхэр ары. Шысѣхэр кы-хыхъхъэ, ежъ ышхъхъкІэ гъо-гурыкІоным ишапхъэхэр зы-укъорэ ныбжыкІэхэм мызѣу-мытІоу зѣралыкІагъэр, ны-тыхэ-ми адѣгушыІѣу кызырѣрѣхъы-гъэр, чѣщырэ кӕалэм иурам шъхъаІэ автомашинэ псынкІэхэм арысхэу ешъуагъэхэу, хъотІэ-бжъагІэхэу зѣрѣтетхэр, заом щы-фѣхыгъэхэм ямѣмориалѣу кӕалэм дѣтым екІурэ лӕзырыкІоу гъо-гуи автомашинэхэмкІэ рыкІо-хъэ зѣрекІуалѣхэрэр, ахэр по-лицием, ГИБДД-м яІофышІэхэм зѣрамылѣгъухэрэр, алъѣгъугъэ-ми зѣраушъѣфырэр, кыауыты-гъэхэми «уянэ шІу, уятэ шІу» алѣз зѣратІушхыжыкхэрэр кы-филотаж.

Хъатэгъу Налбый сыхъат-ныкѣо фѣдиз кызытІуышІѣм Іофыгъуабэхэм анѣсыгъ. Ау ащ игумѣкІыхэм афѣгъэхъыгъэ тхыгъэ тигъѣзет кышхъыгъа-гъэхъш, джы гушыІѣр яттын мы Іофым яшІошІыхэр кыралолІѣнэу зѣлукІэм кӕкІуагъэхэм.

Ахѣджѣ Руслѣан, МВД-м имѣжмуниципальнѣ отѣлѣу «Адыгейскѣм» ипащ: «Нѣпэ тІофхэр дэгъухѣп. Кызытты-нѣкІыгъэ илӕсым итыгъэгъэзэ мазэ имѣфипшІ тигъогухэм тикІэлэ нѣбгырипшІ атекІодагъ. Чѣщырэ ешъуагъэхэу рулым кІѣрысхэу нѣф ошъыфѣ гъо-гухэм атѣтых. Ащ пае ны-тыхэм якІалэхэм зи араІорѣп. ГъэрѣкІо тІофышІэхэм шапхъэхэр зы-укъогъэ нѣбгырэ мин 28-мѣ акт-хэр атырагъѣуцуагъ, нѣбгырэ 1130-мѣ ятхылтхэр аІахи, маши-нэхэр зѣрафѣн фимыгъэу ашыгъ. Нѣбгырэ 525-мѣ мѣфэ 15 дѣсын-хэу хъапс атыралъхъагъ».

Пѣрѣныкѣо Казѣбек, межрай-он прокурор: «Законѣу шыІэхэр хѣти ыгъѣзѣкІѣнхѣ фае. ГИБДД-м иѣкипажхэр тѣдѣ шыІѣха? Ахэм ащыщхэм чѣщырэ кӕалэм игу-пчѣ урам дежурствѣ шахъмѣ дѣ-гъу. Марышъ кыІуагъ зычѣщы ешъуагъэу автомашинэм кІѣры-сыгъэм гъогум кІѣрытыгъэ пкѣ-уи риутыгъэу. Хѣт имылӕкукІэ ахэр агъѣуцужыгъэхѣ? Мыщ дѣжыым шофер закъом тазыр теолъхъэкІэ тѣрѣзѣп, зѣрунагъоу бѣгъѣпшынѣн фае».

Нѣхѣе Рѣшъыд, пенсионер:

«Янѣ-ятѣхэмкІэ кѣбѣгъѣжъэн фае. Тѣ, нахъыжъхэми, тызѣлужъу-гъагІэх, тѣдѣжъугъѣгушыІ, мы-щынѣхэми укІытѣных. Чѣщырѣ тиурамхэм ащыхъурэр кӕІо-жыгъуагъ. Тикѣхъалъхэм узѣ-ІухъэкІэ плъѣгъурэм гур егъѣ-кІоды. Нѣплъѣгъум кыифѣрѣр инѣхыбѣр аварием хѣкІодѣгъэ ныбжыкІэхэм афагъѣуцугъэ саугъѣтых. Типшъѣшъѣжыѣхэм шъхъѣтѣхѣ зыгырахъоужырѣп, джѣнѣ тѣрѣз зыщѣлѣжъырѣп, ашІѣрѣр телевизорым кыгъѣ-лѣагъорѣр ары».

ХъѣкІо Аскѣр, кІѣлакІѣ: «Апѣу кызыщѣбѣгъѣжъэн фаехэр ны-тыхѣу якІалѣм автомашинѣ-хэр афѣзыщѣфхѣу, ахэр шъхъа-рыпІупшѣу зыгІупшхыхѣ, чѣщырѣ кыхѣатыгъэхэми зи зымыІохэрѣр, автомашинѣр ыкѣутагъѣми етІани кІѣу афѣзыщѣфхэрѣр арых. Уешъуагъѣу уаубытѣу хъапсым мѣфэ 15 укычІагъѣсѣу укызыкІоужыкІэ умыукІытѣу ны-тыхэм сыдѣуштырѣу анѣгу укІѣп-лѣжъыштырѣу? НыбжыкІэхэр, тѣкІоды, зѣ тыкѣжъугъѣуцу, ты-зѣхъжъугъѣгушыІѣжъ. лѣпкыым инѣушырѣ мафѣ зыфѣдѣштыр тѣры зѣлтытыгъэр».

НѤХѤЕ Рѣмѣзан.

ПШІЭНКІЭ ГЪЭШІЭГЪОНЫ

Унэшхо бгъэуцуныри, сурэт пшыныри зэфэдэ мэхъуха?

Сыхъат 360-рэ е мэфэ 15 зэкIэмкIи уахътэу ыхъыгъэр къат 30-у зэтет хъакIэщ Китай ипровинциеу Хунань икьалэхэм ащыш щагъэуцуным. Псэ-ольэшI нэбгырэ минитIу ащ ишIын хэлэжъагъ.

Бетоным хэшIыкIыгъэ ащ фэдэ унэшхоу нэмыкI хэгъэгухэм ащашIыхэрэм мазэхэр, илгъэхэр зэрахыхэрэм елгы-тыгъэмэ, мы хъугъэ-шлагъэр фантастикэу плыгъэми хъушIт.

Квадратнэ метрэ мин 17 хъурэ хъакIэщым апэрэ хъакIэхэр ригъэблэгъагъэх. Унашхъэм бассейн зэрэхашIыхагъэр, вертолетыр зытетIыхъащт пчэгур зэриIэр, унэ чIэгъым автомобиль 73-рэ зыщыбгъэуцушIт чIыплэ фыхэхыгъэу зэрэгъэ-псыгъэр, ресторанхэр, бархэр, тучанхэр джащ фэдэу зэрэхэтхэр хъакIэмэ янэрылгъэгъу хъугъэ. Компаниеу «BSB»-р ары проектым иавторыр. Къа-тих хурэ унэр сыхъат 24-кIэ зэришIыгъагъэр зэкIэми къа-шIэжъы. Арэу псынIкIэу унэр агъэуцуныр къызхэкIырэри

шгъэфэп: унэм хэхъащт псэуа-лгъэхэр зэкIэ заводым щагъэ-хъазырышI, сабыймэ яконст-руктормэ афэдэу агъэуцужъы.

ТехнологиякIэм унэшIыным пэлухъащт уахътэр ыгъэкIэкI къодыерэп, ащ текIодэрэ мыл-кури фэди 10-кIэ нахъ макIэ мэхъу. Ащ фэдэ технологием фэтэрым ыуаси къышIигъэкIэн ылгъэкIышIт. Илгъэс къэс Мос-ква щашIырэ унэхэм квадрат-нэ метрэ миллионитIум къехъу аубыты. Ау а зигугъу къэтшIы-гъэ заводым фэдэ яIэу, псын-кIэу аугъоирэ унэхэм ахэхъащт псэуалгъэхэр шарагъэшIы хъу-мэ, зы илгъэсым къыкIоцI квад-ратнэ метрэ миллионитIыным нэс зыубытырэ унэхэр ша-шIынхэ алгъэкIышIт. Ащ къы-кIэлэтыкIоу унапIэри къеIы-хышIт, унэ зыщэфышIушIтмэ япчъагъэ хэхъошIт.

Компанием и Президен-тыр анахъ цыф байхэу Китаим щыпсэуэхэрэм ащышIэу Чжан Юе — блэкIыгъэ илгъэсым «ЧIыгум ичемпион» зыцIэ премием илауреат хъугъэ. Ар ООН-м ипрограммэ къыдыхэ-лгытагъэу щыт. «2013-рэ илгъэ-сым зы мазэм къыкIоцI унэ-шхо 20, етIанэ зы илгъэскIэ унэ 50 тшIынхэр тфызэшIокIышIт.

А IофыгъошIум зы завод закъу фэгъэ-загъэр, рабочхэм яIэ-пэлэсэныгъи икъу-горэп, — къеIуатэ Чжан Юе. — Завод пчъагъэм хэдгъа-хъоу, типсэолгъэшI-хэри нахъ Iэпэлэсэ хъухэмэ, тилофхэр джыри лгъыкIотэ-шIыхъ.

Щынэгъончъа-гъэм ылгъэныкIокIэ уплгъэкIунхэр за-шIыхэм, балли 7-м къыщегъжъагъэу 9-м нэсэу чIыгур къэсы-сыгъэми унэхэр шы-тынхэу агъэунэ-фыгъ.

Тыркуер нахъ къыхахы

Визэр умыгъэгъэсэу узыдэ-клон плгъэкIышIт IэкIыб хэгъэ-гухэм япчъагъэ гъэ къэс на-хыбэ мэхъу. БлэкIыгъэ илгъэ-сым ащ фэдэхэм къахэхъуа-гъэх Перу, Чили ыкIи Уруг-вай. Визэ гъэпсыным къыпы-кIырэ Iофхэр нахъ IэшIэх хъу-щтых США-м уклон зыхъу-

кIэ. Илгъэсищ пIалгъэ зыпылI-визэхэр ащ къытызэ ышIынэу ары зэрэрахъухагъэр.

Урысыем итуроператорхэм къызэралорэмкIэ, 2011-рэ илгъэ-сым Мысыр туристэу клорэмэ япчъагъэ процент 57-м нэс къыщыкIагъ. Нахъ зыгъэгъэ-фылIэ чIыплэ дэгъукIэ къыха-

гъэщыгъэх Израиль, Индиер, Зэхэт Араб Эмиратхэр ыкIи Тайланд. Сыд фэдиз тхъамы-кIагъохэр къышIахъулагъэхэми, Тыркуем зыщагъэпсэфыныр Урысыем икIыхэрэм янахы-бэмэ къыхахы. Тыркуем клорэр пстэуми анахыб, процент 22-м шIокIы, ащ ыуж къекIы Китай — процент 12, гъэшIэ-гъонэу мэхъуми, Мысыр ящэ-нэрэ чIыплэр ылыгъ. Сыд фэ-дэрэ революци, зауи зызы-гъэгъэсэфы зышIоигъохэр къы-гъэуцухэрэп. Карибскэ бассей-ным хэхъэрэ хэгъэгухэм, ана-хъэу Кубэм, клорэхэми къахэ-хъуагъ.

Урысыем и МИД къызэри-тырэмкIэ, илгъэс къэс хэгъэгум нэбгырэ миллионитIу туристэу екIы ыкIи къехъажъы. Ахэм яфитыныгъэхэр къэухъумэ-гъэнхэм, ящынэгъончъагъэ лгъыплгъэгъэным афэшI консуль-ствэхэм зашарагъэтхыгъэ ашIын фае. Ау щытми, цыфэу IэкIыб къэралыгъом клорэм ышIэмэ нахышIу сыд фэдизэу дэгъоу тыхэгъэгухэр зэфыщыгъэхэми, ащ илгъэ хэбзэ унашхохэр зэри-гъэгъэкIэнхэ фаер.

Ахъщэ жгъгъэйхэр къызычIанэрэм...

Доллар мин 400-м ехъу Аме-рикэм иаэропортхэм пассажир-хэм ахъщэ жгъгъэеу къащычIа-нэ. Транспорт щынэгъончъэ-нымкIэ США-м и Агентствэ пас-сажирхэр ауплгъэкIухэ зыхъукIэ, ящыгъынхэр зэралгъэхэр къэм-ланэмэ къарагъэнэрэ ахъщэ жгъгъэйхэр къылыгъагъэх ыкIи фэдэ мымакIэу къыхэкIыгъэр зыфэдизыр къыIопышIыгъ.

Апэрэ чIыплэр а IофымкIэ зы-Iыгъыр Кеннеди ыцIэ зыхъырэ дунэе аэропортэу Нью-Йорк дэ-тыр ары. Ащ 2010-рэ илгъэсым ахъщэ жгъгъэеу доллар мин 42-рэ къышIаугъоижыгъ. Цент 25-рэ ыкIи ащ нахъ макIэ къызэры-кIырэ жгъгъэйхэр ары ахэр зэIу-зыгъакIэрэр, ау нэмыкI валютэу къыхахъэрэм процентитIу фэдиз еубыты. ЯтIонэрэ чIыплэр Лос-Анджелес дэт аэропортым ылыгъ — доллар мин 19, ащ ыуж Ат-лантым, Сан-Франциско ыкIи Майами къекIых. ГуIэныр ары ахъщэ жгъгъэйхэм якъычIанэн нахыбэрэмкIэ къызыхэкIырэ. Зигугъу къэтшIыгъэ Агентствэм ахъщэ жгъгъэйхэр апч банкэм релгъэхэ ыкIи яофис шгъаIэу

Вирджиние дэтым егъэхы. Лам-почкэхэр ыкIи нэмыкI техниче-скэ оборудованиехэр ахэмкIэ къа-щэфы. Джащ фэдэу ахэр кIэ-угъоякIохэу щытых. Флоридэ илгъыкIохэм я Палатэ хэтэу Джеф Миллер ахъщэ жгъгъэеу къагъо-тырэмэ шIыкIэ къафигъотыгъ. Ащ зэрилыгъэрэмкIэ, дзэм хэт-хэм ахэр нахъ къащхъэпэщтых. Ау а шIоигъоныгъэм джыри дырагъэштагъэгон.

Германиер пштэмэ, жгъгъэеу къагъэнагъэр щынэгъончъэным

лгъыплгъэхэрэм залгъэгъукIэ, ар зыем кIэлгъэджжъыхъышI, рагъэ-штгъжъы. Ау пассажирхэм ахъщэм къызыфамыгъэгъжъыкIэ, ар къэра-лыгъом фагъакIо. Урысыем ахъщэ-шхо къычIанэгъэу къычIагъэ-шымэ, мазэм къыкIоцI ар зыем зэрэIагъэхъажъышIтым пылгъых, жгъгъэймэ зи агъэгумэкIырэр.

Ахъщэм нэмыкIэу пассажир-мэ къычIанэхэу мэхъу тхъа-кIумIулгъэхэр, сыхъатхэр, нэ-гъунджэхэр, бгырыпхыхэр, сотовэ телефонхэр, ноутбук-хэр, нэмыкIхэр. Урысыем ащ фэдэу къычIанэхэрэр «секонд-хендхэм» ащашIэжъы е ратэ-къужъы. Швейцарием ахэр аук-ционым щашIэжъхэшI, къы-кIэкIырэ ахъщэр шIушIэ фонд-хэм афатIупшы.

Депрессию ушиухъумэшт

Зыгорэм уишIуагъэ ебгъэ-кIымэ, ор-орэу узыфэрэзжъы охъу, уичэфынчъагъи гушIуа-гъокIэ зызэблэхъу, нэмыкIэуи узэплгъыжъы, пIкIэнчъэу дунэе нэфым утэмытэу къыпшIэхъу. Ащ фэдэ зэхъокIыныгъэшIум научнэ лгъапсэ иIэу зэрэщытыр шIэныгъэлэжъмэ агъэнэфагъ. Ахэм зэрэхагъэунэфыкIыгъэм-кIэ, шIу шIэгъэныр депрессию-кIэ анахъ Iээзгъу уцэу щыт. Гъэретынчъэм иIалгъэмэ онтэ-гъу Iыпхэу фэпхыжъымэ, е ап-текэм уфакIомэ, е урамэу ищы-кIагъэр лгъыхъурэ цыфым ебгъэлгъэгъумэ, кIэкIэу къэпIон

хъумэ, сыд фэдэрэ шIушIагъи гушIогъо такыкIыпшI фэдиз къыпфехъы. А охътэ тIэкIур икъунэу алгъытэ шIэныгъэлэжъ-хэм депрессиюм хэт цыфмэ языгъет нахышIум ылгъэныкIо-кIэ зэокIыным фэшI. Адэ, де-прессием хэт цыфхэр мэфэ ре-ным чэфынчъэх, анэгухэм нурэ акIихырэп, арышI, «тыгъэу» такыкIыпшIым къыкIоцI къа-фепсырэр ящыкIэгъэ шгъыпкъ.

Соня Любомирскэр психо-логиюмкIэ профессорэу Кали-форние университетым шIэла-жъэ. Ащ итеориекIэ депресси-юм хэт цыфхэр ежъ-ежъырэу

зIээзжъынхэ алгъэкIышIт. Ащ ищыкIагъэр зи арыхэп: уишIуа-гъэ нэмыкI цыфхэм ябгъэ-кIыныр ары ныIэп. Нэбгырэ миллионитIу дунаим шIэпсэу мы узэу зигугъу тшIырэр яIэу, ау Iээзгъу уц къыфамыгъоты-шIоу. Ахэр сымэджэщми ачIэ-лгъых, унэми зыкырашIыхъа-жъы, IофшIаплэм щыIэхэми чэ-фынчъэ зэпытых. Ащ фэдиз цыф зэрэсымаджэр къызыдэ-плгъытэкIэ, теорием акылыгъэ хэмилгъэу плгъытэшIушIтэп.

НахышIум уегупшысэу, уизытети, къыппыщылыгыри дэгъухэу къыпшыхъу зыхъукIэ, гур умыгъэкIодэу зегъгъэсэ-шъумэ, депрессиюм ухэфэштэп е ухэфэгъахэмэ, ащ укыяхэкIы-жъынкIэ нахъ IэшIэх къыпфэ-хъушIт. ЗэрэхъурэмкIэ, макIэп тэри тIэ илгыр, тэр-тэрэуи ты-зIээзжъын тлгъэкIышIт.

Дэгъоу умычъыемэ, умэлэкIэшт

Цыфым ичъые имыкIугъэ зыхъукIэ, иIокIэ-шIыкIэхэр нахъ жъажъэ мэхъу, пшгъыгъашIо къытео, игупшысэхэри зэгъэфэ-гъэ дэдэу щытыжъхэрэп. Чъыер зыфимыкIухэрэм щыкIэгъабэ яI, бэмэ цыфхэр ащыгъуазэх, ау шхэным епхыгъэу ар щытми зыми ышIэщыгъэп. Швецием икьалэу Упсалы дэт университе-тым ишIэныгъэлэжъхэм яуп-лгъэкIунхэм къызэрагъэлгъэгъуа-гъэмкIэ, чъые имыкIумрэ мэлэ-кIэлэнымрэ зэпхыгъэ шгъыпкъэх. Цыфыр зэрэмэлаклэр къэзгъэ-шIэрэ лгъэныкIоу шгъэхъуцIым иIэр магнитнэ томографымкIэ шведхэм ауплгъэкIугъ. Цы-фым ичъые имыкIугъэу гъомы-

лапхэхэр зытешIыхъэгъэ сурэт-хэр зырагъэлгъэгъукIэ, а шгъэхэ-куцI лгъэныкIор нахъ къэбырсыры зичъые икъугъэм нахы. Зэрэ-хъурэмкIэ, цыфым ищыIэкIэ-псэукIэкIэ ичъые фимыкIу зэпы-тэу щытмэ, ащ ишхэн нахыбэ хъушIт ыкIи уахътэ тешIэмэ пшэ-ры хъушIт.

ЧъыеимыкIуныр анахъ гумэ-кIыгъошхоу тинепэрэ общест-вэкIэ тиIэмэ ащыш. Iофэу цы-фым иIэм хэхъо зэпыт, инфор-мацие башIэ къыIэкIэхэ, ащ елгытыгъэу башIэмэ ягупшысэ-н фаеу мэхъу. Арэу щытми, меди-кхэм къало сыхъати 8-м къы-щымыкIэу цыфыр чъыемэ нахышIу псауныгъэ дэгъу иIэу, ионтэгъугъи хэмыхъоу щыIанэу фаемэ.

Дунаимрэ тэрырэ

Шэныгъэлэжхэм, пэсэрэ Іа-зэхэм, цыфым ипсауныгъэ къэ-ухъумэгъэным пылхэм ятхы-гъэхэм, ялофшлагъэхэм бэрэ къащыхагъэхэм нэбгырэ пэпчэ ипсауныгъэ изытет нахьышлэу ышлынымкІэ, ар зыпкъ итынымкІэ кІоцІэшлэу природэм къызэрэхилхыагъэр, икыу фэдизеу ащ темыгушшысэрэми, зыдэтымы-шлэжырэми. Ар тыгу къагъэкІы-жы лъэхъэнэ чыжъэхэм псэ-уштыгъэхэм, лъэпкъ пэпчэ пшта-гъэми, тыкъэзыцухъэрэ дунаим къытырэ амалхэмкІэ, къэкІырэ уцхэмкІэ уз зэфэшхыафхэм апэуцужыныхэ, ахэр агъэху-жыныхэ зэралъэкІыштыгъэхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэм. ЛІэ-шлэгъу пчъагъэхэм ахэм афэдэ ІээкІэ амалхэр цыфхэм аугъо-игъэх, зым адырэм ритыжымэ, афигъасэмэ, аухъумэхъэ, непи къытэнэсыжыгъэр макІэп. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, тшІо-кІодыгъэри бэ.

Тинахыжъхэм къашІэжыых адыгэ къуаджэ пэпчэ пІоми хъунэу Іазэхэу къупшхъэр зыгъэкІыжыштыгъэхэр, шъоуз, кІоцІуз зэфэшхыаф-хэр зыгъэхужыштыгъэхэр зэралъэкІыштыгъэхэр. Ау ахэм ІээкІэ амалэу ашІэштыгъэхэм, къэкІырэ уцэу зэралъэкІыштыгъэхэм афэгъэхы-гъэхэр зымы езы-мыІуагъэхэр, шІэ-ныгъэу яІэр зыдэ-кІодыжыгъэхэр мы-макІэу ахэтых.

«Нетрадиционная медицина» зыфалорэм имэхъанэ шІэныгъэ-лэжхэми, мафэ къэс цыфхэм япсауныгъэ къэзыухъумэхэрэми агъэцІыкІурэп, ары пакІошэ, уз зэфэшхыафхэм ягъэхужыныкІэ ащ иамалхэм зафагъазэмэ на-хьышлэуи кІаІоу кыхъэкІы. Хэ-укъоныгъэуи хъуштэп неперэ медицинэмрэ «нетрадицион-ная» зыфалорэмрэ зэготхэу пІо-ми. АшкІэ щысабэ къэпхын плъэкІышч.

«Народная медицина» — мы гушыІэхэр непер бэрэ зэхэтэхы. А медицинэм илбэныкыо анахь шъхалэр къэкІырэ уцхэм акІуа-чІэ къызыфэгъэфедэгъэныр ары. Ау хэти къыгурыІон фаер, Іэ-зэгъу уц пэпчэ зэкІэми зэфэдэу агъэфедэнэу зэрэщымытэми имызакуоу, къэкІырэ уцхэми уафэсакъын, къыокІушт-къыо-мыкІуштгыр зэбгъэшІэн зэрэфаер ары. Ащ пае диагнозыр пфэзы-

гъэуцугъэ **врачым ишІэ хэ-лэу, ар шыгуазуу къэкІырэ уцхэр къызыфэгъэфедэнхэ фае.** ЕтІани дэгъу дэдэу цыфхэм амышІэрэ, бэшІагъэу агъэфедэу шымыт ІээкІэ амалхэм ащыц урихылаІагъэмэ.

Мединер джыри наукеу шымыІэзэ, къэкІырэ уцхэмкІэ цыфхэр зэралъэкІыштыгъэхэр шІэ-ныгъэлэжхэм непи къызыфа-гъэлажэ ыкІи статистикэм къызэригъэлъа-гъэрэмкІэ, неперэ медици-кІырэ Іээгъу цыпэ къызы-Ахэм ащыц-кыоу, нэмыкІ-х э л ь х э у зыфалохэрэр)

приятнехэм зэфэш-а х э м ахашІы. Арышэ, къэкІырэ Іээгъу уцхэм псауныгъэмкІэ мэхъанэшхо зэралэр гъэнэфагъэ.

Тэри тигъзет нэкІубгъо чэ-зыу-чэзыоу къыштыгъэу итху-хыагъ ахэм афэдэ къэкІырэ Іэ-зэгъу уцхэм, пхъэшхъэ-мышъ-хъэхэм, хэтэрэкІхэм ащышхэу бэшІагъэу цыфхэм къызыфагъэ-федэхэрэм шІуагъэу яІэр ыкІи ахэр зэрахыІэхэрэ узхэр зыфэ-дэхэр. ТапэкІэ мышц кыххэдгъэ-лэжхэныкІэ гухэл тІл медицинэ шІэныгъэ зилэ специалистхэри.

Узхэм ацІэхэр урысыбзэкІэ къэтэтых, ахэр зэдзэкІыгъэхэ хъумэ, зэкІэми амышІэным те-нэгущэ.

Хьабзэгъу, шыгъэчъэтхьап (подорожник)

Мышц итхьапэхэм витаминхэу

С-р, К-р, каротиныр, лимоннэ кислотар, ферментхэр, дубиль-нэ веществахэр ахэлых. РыІэ-зэнхэм пае тхьапэхэм ямыза-кыоу, ащ икыгъагыи, кІэри агъэ-федэх. АшкІэ узІээзэн плъэ-кІыштхэм ащышхэм ягугъу къэтшыл.

Ангинэр. Псы гъэжыгъэ ста-каным хэптэкъошт хьабзэгъу (гугъэми хъушт) гъэушкыоигъэ джэмышхышхъи 4 ыкІи сы-хьатныкыорэ шыбгъэтышт. Сы-хьат пэпчэ ащ фэдэ псы фабэр чым дэбгъэчыхыащт. Іэшлэ-гъакІэ иІэным пае шъоу тІэкІу халпхъэми хъушт.

Атеросклерозыр. Хьабзэгъу итхьапэхэр къыпыпчынхэщэ, птхьакІынхэщэ, лыупкІатэм дэб-гъэкІыштых. Нэужым ащ псыр къыкІэпфышт, а псым фэдиз шъоу хэбгъэхъонышэ, мэшІо ма-кІэм тетэу такыкы 20 бгъэ-жыошт. Мафэм джэмышхы-шхъи 2 — 3 уешыошт.

Бронхитыр, трахеитыр. Хьабзэгъу тхьэпэ гъэушкыоигъэ джэмышхышхъи 2-м псы чыІэ стэкан хэпкІэнышэ, сыхьати 6 — 8 шыбгъэтышт, узыжышчт. Стэканныкыо зырызэу плІэ-гъогъоу мафэм уешыошт.

Хьабзэгъу тхьэпэ гъэушкыо-игъэ джэмышхышхъэм псы-жыогъэ стэкан кІэпкІэшт. Ар теб-гъэуцощт псыр къызышхыжорэ кастрюлэм ышхыагъ ыкІи та-кыкы 15 тебгъэтышт («водяная баня» зыфалорэр), етІанэ бгъэ-учыІынышэ, узыжышчт. Джэ-мышхышхъэ зырызэу ма-фэм ушхэнкІэ такыкы 15 — 20 иІэу 5 — 6 уешыошт.

МашІом ыстыгъэми хьабзэгъу Іээгъу фэху. Тхьэпэ къыпычыгъакІэхэр бгъэушкыоинхэщэ, ар хэдэ-ным теплъхьанышэ, чыІпІэу машІом ыстыгъэм тепхэшт. Сы-хьатиц къэс ар зэблэпхъуэ пшІышт, лъэшэу ыстыгъэмэ — сыхьатырэ ныкыорэ теІІэ къэс кІэу теплъхьащт.

Уагъэхэми а уцымкІэ яІазэх. Хьабзэгъу тхьэпэ гъэушкыоигъэ джэмышхышхъэм псы гъэжы-гъэ стэкан хэпкІэнышэ, такыкы 15 шыбгъэтышт, узыжышчт. Хъ-дэн шъабэр е бинтыр а псымкІэ бгъэуцІынымэ, уагъэхэм ащып-фэзэ пшІымэ, шынынэу ежва-гъэхэри нахь шІэхэу кІыжы-штых.

Пшыгъэри хьабзэгъу пты-рихышт. Ащ пае тхьэпэ гъугъэ гъэушкыоигъэ джэмышхышхъ-хэм псы гъэжыгъэ стэкан хэп-кІэнышэ, фабэу чІэуцухъа-нышэ, такыкы 30 шыбгъэтышт. Зыузыжырэм ыуж джэмышхы-шхъэ тІурытІоу мафэм шгъо-гогъо уешыошт ушхэным ыпэ-кІэ такыкы 20 шыІэу. Арэушгъэу тхьамэфы 2 — 3-м узешыокІэ, кІуачІэ къыуеты.

ЖАКІЭМЫКЪО

Аминэт.

ШьошІа, зэхэшхыгъа?

Къуаджэм ущылэжъэн хъумэ — миллион

ИкІыгъэ илбэсым ишэкІогъу мазэ Урысы Федерацием и За-конэу «ШокІ зимыІэ медицинэ страхованием фэгъэхыгъэ» зы-филорэм зэхъокІыныгъэхэр фа-шыІыгъэх ыкІи ахэр къызышхы-дэ-лбьтэгъэ законныкІэм кІэухагъ Президентэу Дмитрий Медве-девыр.

ЗаконныкІэм псауныгъэр къэ-ухъумэгъэным исистемэ 2011 — 2012-рэ илбэсым гъэкІэжыгъэ-ным ишапхъэхэр шыухэсыгъэх. Анахь Іофыгъо шъхалэу зэхъо-кІыныгъэхэм къыдалытагъэхэм ащыц игугъу къэтшы тшІоигъу. **Ар зыфэгъэхыгъэр апшъэрэ медицинэ шІэныгъэ зилэ ныбжыкІэхэу (илбэс 35-м нэс зыныбжыкІэхэр) ясенэхьаткІэ къуаджэхэм, къутырхэм Іоф ашашІэнэу 2011 — 2012-рэ илбэсым кІохэрэм зэтыгъоу кІэгъэгъушлэ ахьщэ («стимули-рующая выплата» зыфалэу) сомэ миллион аратынэу къы-зэрэшиІорэр ары.** Мышц угу къегъэкІыжы Совет хабзэм илбэхъан специалист ныбжы-кІэхэм «подъемные» аІозэ ахь-щэ ІэпыІэгъу зэраратыштыгъэр.

Ащ фэдэ лъэбэкыу къэралы-гъом ышІыныр къызыхэкІырэри гъэнэфагъэ: къуаджэхэм ащы-псэухэрэм медицинэ ІэпыІэгъу агъотырэм зыкъегъэлэтыгъэныр, специалист ныбжыкІэхэм ахэм Іоф ашашІэным кІэгъэгъушлэ-гъэнхэр ары.

Ау врачэу ахэм афэдэ псэупІэ-хэм ащылэжъэнхэу изыхъухъэ-хэрэми зэзэгъыныгъэ адашІышт илбэсифым нахь мымакІэу къуа-джэм (е кутурыным) Іоф ашашІэн зэрэфаемкІэ. Ащ фэдиз илбэс пчъагъэм а чыІпІэм Іоф шызы-мышІэрэм ахьщэу ратыгъэм

къыригъэгъэзэжыныу хъушт. ЕтІани къыхэгъэщыгъэн фае: фе-деральнэ бюджетым а Іофыгъом пІуагъэхьащт мылкъур регион-хэм къафитІупшыным фэшІ ахэ-ми къагъэлъэгъонэу щыт спе-циалист ныбжыкІэм ІэпыІэгъу зэрэфэхьуштхэ шІыкІэр (унэ къаратыштмэ, е чІыгу къафыха-гъэкІыштмэ, е псэупІэ ащэфы-ным пае чІыфэ зыштэхэрэм про-цент гъэнэфагъэ афапшыны-жышчтмэ). Ар регион пэпчэ къы-хехы.

Мы законныкІэм къыдилыгъэ-рэм, нахь тэрэзуу къэпІон хъумэ, врач ныбжыкІэхэм ащышхэр къуаджэхэм ащылэжъэнхэм тэ тиреспубликэ Іоф зэрэщыдашІэ-рэм тышигъэгъозэнэу зыфэдэ-гъэзагъ АРФОМС-м (шокІ зы-мыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фондыв) игъэцэкІэкІо директорэу Хьа-гъэудж Марыет Сэфэр ышхъум.

— Мы мафэхэм, — къыти-Іуагъ Марыет, — субъектхэм нормативнэ документхэр тэгъэ-хьазырых, специалист ныбжы-кІэхэм зэзэгъыныгъэу адэтшІы-штым ишапхэ Іоф дэгэшІэ. Щы-лэ мазэм къышгъэжыагъэу ахь-щэу законныкІэм зигугъу къыщи-шІырэр къатІупшыныу рагъэ-жышчт. **Врач ныбжыкІэ нэб-гырэ 35-мэ къуаджэхэм Іоф ашашІэнэу фаехэу лъэІу тхыльхэр къатхыгъэ. Чъыны-огъум и 1-м нэс ахэм афэдэ лъэІу тхыльхэр зыгътэштхэр.**

Арышэ, гугъапІэ щыл тІэкІу-тІэкІоу къуаджэхэри медицинэ ІофышІэхэм ащымыкІэхэу, игъом ыкІи шпэхъэшІухэм адиштэу медицинэ ІэпыІэгъу ахэм ащыпсэухэрэми агъоты хъунэу.

Нарэхэр

Операцие ашІынэу щыт хулыфыгъэр зэ-рээекІон фаер ныб-джэгъум ащ къыгуре-гъало:

— Зышымыгъэ-гъупш! Санитаркэхэм доллар пшІырыпшІ яптышт, хирургым — доллар 200, анестезио-логым — доллар 500.

— Шорэр сыд шыу? Анестезиологым ащ фэдизеу сыда ышІэ-рэр, сызэрэхигъэчъыештым пае доллар 500 естына!

— Хьау, узэрэхигъэчъыештым пае доллари 10 ептырэр, адрэ 490-р укынгъэушыжыным фэшІ ептышт.

ШЫЛЭ МАЗЭМ И 24-М 1953-РЭ ИЛБЭСЫМ ТЕУЦОЖЭ РАЙОНЫМ ИТ КЪУАДЖЭУ ТЭУХЪАБЛЭ ГЪОНЭ-ЖЫКЪО АСКЭР КЪЫШХЫГЪ.

Шылэ мазэм и 24-м 1953-рэ илбэсым Теуцожэ районым ит къуаджэу Тэуехъаблэ **Гъонэ-жыкыо Аскэр** къышхыгъ. Адыгэ музучилищыр ыкІи Адыгэ къэралыгъо институтым имуз-фак къыухыгъэх. Аккордеоным къыригъэпшІыкІуТІуКІыштыгъ. Лъэпкъ къашъом и Къэралыгъо ансамблэу «Налмэсым» иорке-стрэ илбэс 18 музыкантэу, орэ-дым ыкІи къашъом якъэралыгъо ансамблэу «Ислъамыем» илбэ-сиблэ музыкальнэ пащэу Іоф ащишІагъ. Мышц Гъонэжыкыо Аскэр итворческэ репертуар нахь зыкъышхыгъэуиыхыгъ, исэ-наушыгъэ нахь къышынэфагъ.

Ансамблэм игъэхьагъэхэм Аскэр иІахь ин зэрахэлгыр нафэ. Гъонэжыкыо Аскэр ипщынэ макъэ зымы зэрэхэмыкІуакІэу, лъэпкъ нэшанэр къызэрэхэкІу-тырэм нэмыкІэу, орэд 40 фэдиз-мэ орэдышхъохэр афыхихыгъ. Ахэр МэшбэшІэ Исхьакъ, Бэрэ-тэрэ Хьамидэ, Нэхэе Руслан, Бэгъ Нурбый, КъумпІыл Къадыр-бэч, Мырзэ Дзэпщ, Хьакъунэ За-ремэ, ЕмТыль Нурбый, нэмыкІ-хэми ягушыІэхэм арылтых. Му-зыкальнэ культурэм чанэу зэрэ-

щылэжыагъэм ишыхьатых щыт-хъуцІэхэу «**Абхъазым изаслу-женнэ артист**» (1988), ащ ыужы-кІэ «**АР-м изаслуженнэ артист**» зыфилохэрэр къызэрэратыгъэхэр. Композиторэу, орэдыІоу Емыж Нурбый къоджэ еджапІэм чІэ-сыгъ орэдхэр ыусыхэ зэхъум. Шылэ мазэм и 1-м 1959-рэ илбэ-сым къуаджэу Аскэлае къы-сыхыгъ. Адыгэ къэралыгъо кІэлэегъэджэ институтым ифи-лологие факультет илбэсищэ зышеджэгъэ нэуж, Москва дэт

литературнэ институтэу М. Горь-кэм ыцІэкІэ щытыр къыухыгъ. Дзэм кІуагъэ, къулыкъур дэгъоу ыхыгъ. КъызэкІожым чыІпІэ зэфэшхыафхэм Іоф ащишІагъ. 1990-рэ илбэсым Адыгэ фи-лармонием тхыль рити, Емыж Нурбый Ленинград орэд къэІо-кІэ искусствэм зыщыфигъэсэнэу Ленкоцертым итворческэ мас-терскокІуагъэ. А уахьтэм про-граммэ гъэнэфагъэм Іоф де-шІэ, ар Ленкоцертым ихудсовет ыштагъ. Еджэныр къызеухым,

Германием ичеркес шІушІэ Хасэ ыпкъ къыкІэу, къалэхэу Кельн, Гамбург, Берлин, Мюнхен, Бре-мен ежэ иконцертхэр къащетых. КъызэкІожым (1992), Мыекъуа-пэ концерттІу къыштитыгъ, Из-раиль кІуи иконцертхэм шаригъэдэІугъэх. Иконцертхэм ежэ ыусыгъэ произведениехэр ары къащиІохэрэр, ахэр гум къыкІы-хэу, фэбагъэр къахъэшэу гъэпсы-гъэх. Хэти, цыфы пэпчэ, лъэгъо зэфэшхыафхэмкІэ имурад фэ-кІо, хэти зэриІыгъэу илбэпкъ инасып фэлажэ.

МАМЫРЫКЪО

Нурмет.

Яорэд чыжъэу Іугъэ

■ ШІЭНЫГЪЭЛЭЖЬЫМ КЪЕІУАТЭ

Гушылэу «цлыфым» имэхьанэхэр

Бээр обществэм шагъэфедэу кызежыагъэм кышыгублагъэу гушылэхэр зэрэзэпхыгъэхэм, ахэм ямэхьанэхэм яфэмэбжымэ зэрэзетехьэрэм къахэкъэу зэхьоклыныгъэхэр афэхьух. Апэу ащ фэдэ зэхьоклыныгъэмэ ащыщыр гушылэм имэхьан.

Мэхьанэм зэхьоклыныгъэу ащ илэр зы такыкь е сыхьат гээнэфагъэкъэу кызуубытын плэкьырп. Сыда плэмэ гушылэм имэхьанэ а зэхьоклыныгъэу фэхьугъэм тамыгъэ гээнэфагъэ илэ ышлын фæе. А тамыгъэр бгъэнэфэным пае гушылэу зыгоуцорэм, ащ зэхьоклыныгъэу фэхьурэм уалымыплэу бзэм рыгушылэхэрэм анэбгъэсын плэкьыштп.

Арыш, ащ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр гушылэм кыдеклоклыхэр умыугъоихэ хьуштп. Гушылэу тызылгышлэу едгъэжыагъэу «цлыфы» зыфэпощыр апэу адыгабзэм кыхэхьагъэхэм ащыщ. Ар кызы-хэкьыгъэр шлэныгъэлэжымэ джыри зэафыгъэп, ау щытми, ащ имэхьанэ гушылалэмэ кызызратырэр мары: «цлыфы — человек» (урысыбзэкъэу зэдзэкьыгъэу) (Адыгэ-урыс гушылал, Мыекъуапэ, 1991-рэ илээс, н. 257, зэхэзыгъэуцауагъэр Тхьаркъохо Юныс); цлыфыр — «акъыл, гупшысэ ыкй бзэ зилэхэм псэушхьэу, ащкй нэмыкй псэушхьэмэ ялыеу хьугъэр ары», — щатхы Хьатлэнэ Абдулэрэ Кіэрэщэ Зейнабрэ ягушылалгъэу «Адыгабзэм изэхэф гушылал» зыфиорэм (Мыекъуапэ, 2006, н. 465-рэ). Ау а тлэкьухэр гушылалэмэ къатыхэрэмкй «цлыфы» зыфиорэм мэхьанэу илэхэр адыгабзэр зэзыгъашлэ зышлоигъохэм икьоу анэ-сышхьтп.

Арыш, ащ мэхьанэу илэн ыльэкьыштхэм нахь игъэкьотыгъэу уатегушылэныр атефэ. Гушылэу «цлыфы» зыфэпощым имэхьанэ шхьалэ нэмыкй плуныгъэу лэныкьомкй кьуачлэ зэрир кьыдэплы-тэмэ, ащ зэригъор къэнафэ.

«Цлыфым» мэхьанэу илэр мафэ къэс нахьыбэ зышлырэр гушылэу кыгоуцохэрэр, ар текстэу зыхафэхэрэр ары. Гушылэр зыгъэфедэрэм кызытегушылэрэм еплыкьлэу фырилэри, зэрэфыщытыри, ыгу ихьыкьырэри кыхэхьы.

Ар къагъэшпыпкъэжы шысэу кьэтхьыштхэм. Гушылэу «цлыфым» гушылэу зэфэшхьафхэр зыгоуцохэкъэу имэхьанэ зэблахьу: **цлыф рэхьат, цлыф гүмэкьыл, цлыф жьажь, цлыф лъэпкъ, цлыф мыгъас, цлыф укьытапх, цлыф хьаллэ, цлыф дэй, цлыф нэрыт, цлыф чэф, цлыф гүбжыпх, цлыф гүмах** ыкй нэмыкьхэр.

«Цлыфыр» гушылэу зэпхыгъэ зэгъусэмэ анэмыкйгу гушылэу зыгъэхэм (жы мыхьурэ гушылэхэм) ахэхьан ыльэкьышт. Ахэм мы гушылэм изэхэты-клэкй, имэхьанэкй, икьэлуа-клэкй гэшлэгъонэу зэблэхьугъэ ащыфэхьу. Ащ фэдэ гушылэу зыгъэхэм, бзэм илахьэу зэрэщытым нэмыкьлэу, плуныгъэмкй амалышхохэр алэкьлэхь. Ар къагъэшпыпкъэу кыкьлэ-лыкьлошт гушылэжхьэу «цлыфыр» зыхэхтхэм. Апэу ащкй кызыщедгъажьэ тшлоигъор цлыфыр цлыфы зышлырэ шэн зеклоклэ-гъэпсыкьлэу ащ илэн фæхэу обществэм шызде-штагъэхэр ары.

Цлыфыр адрэ цлыфмэ ямыпхыгъэмэ, ахэр кыдемылэхэмэ цлыфын ыльэкьыштп. Ары зыкьлорэри: «Цлыфыр цлыфым ишхэпс», «Цлыф зыдэщылэм Юфыр щэхьу», «Цлыфыр цлыфы зышлырэр Юфыр ары», «Цлыф зэлуыкьлэ хьурэп», «Цлыфыр цлыфым щэгугъы».

Мы гушылэжхэм къагъэ-лыагъорэр цлыфыр социальнэу, ищылэныгъэ, ипсэу-кьлэ, изе-кьуакьлэ адрэ цлыфэу обществэм хэтхэм пытэу зэряпхыгъэр, ахэр кызыдыригъалэхэ-зэ, кьэгъэлэкьон кызыфшлы-хэзэ имурадхэр, Юфэу зэшлу-хыгъэхэр адрэмэ зэрафигъэ-лорышлэрэр анахь ишэн-зекло-клэ дэгъумэ зыкьлэ ащыщ.

Цлыфыр дунаим шызэшлуа-хырэ Юфхэм пашэу ял, ащ ежь фэдэу коллективым, обществэм хэтмэ ашлэштхэр рехьухьэх, хэкьыплэу а Юфхэм ялэштхэр егъэунэфых, ахэм арыгъуаззэ зэшлуехых. Ащ кыхэхэкъэу цлыфым изеклоклэ-псэу-кьлэ, ыгъахьэхэрэм обществэм уасэ афешы. Ахэр тамыгъэ гээнэфагъэ ялэу гушылэжхэм ахэты. Арыш, цлыфхэр зэдэгущылэхэ зыхьукьлэ, ахэр жабзэм хэблагъэхэу цлыфым шэн-зеклоклэ дэгъоу хэ-лын ыльэкьыштхэр быра-кьым фэдэу лэтыгъэхэу, гъэу-нэфыгъэхэу плуныгъэм шагъэ-федэх. Ащкй цлыфым зышло-гъэшхо екьырэр шлэныгъэр, акьылыр, лэдэбныгъэр, шып-къагъэр, зэфэныгъэр, адыга-гъэр, цлыфыгъэр, шхьэкьлэф-ныгъэр ыкй нэмыкй шэн дэгъухэр ары.

Хэтэ зымыкьлэсэр ежь екьы-лагъэу жабзэм хэтэу гушылэ дахэхэр, шьабэхэр, лушыгъэ зыхэхьхэр зэхихьхэмэ? Ащ фэдэу гушылэу кьуачлэ зилэмэ ахэплэытэн плэкьышт кы-кьлэлыкьлорэ гушылэхэу е гу-шылэу зэпхыгъэхэу «цлыфыр» зыхахьэхэрэр: **цлыфым кьочлэ лыеу хэлыр акъыл; цлыфыр зыгъэдахэрэр акъыл; цлыфмэ уагъэдахэмэ, удах; цлыфмэ шлу афэзышлэрэр агъашло; цлыфыр чанмэ бланэм фэд; цлыфыр зыгъэ-лэшырэр илэшлагъ; цлыфыр шлэ пшлоигъомэ, лэ-натлэ ет, гъогу дытехь, Юф дашл** ыкй нэмыкьхэр.

Шысэу кьэтхьыгъэхэм кы-зэрагъэлыагъорэмкй, цлыфым уасэ фэпшыным лэшэу узэр-фэсакьын фæр ары. О умыш-лапэрэмэ, цлыфым нэмыкь-хэм алуагъэхэм уакъыпкы-рыкьыгъэ уасэ фэпшыныр тэрэзп.

Цлыфыр ренэу дахэу, тэрэ-зэу зеклоу хьурэп. Арэу зэрэ-щытыр обществэм дыхэхтхэ-ми ашлэ. Ащ кыхэхэкъэу шэн-зеклоклэ дэйхэр кызыафэхэр агъэмысэхэу зэрэщытыр

бзэм егъэунэфы. Ахэмкй обществэм хэтхэм цлыфыр агъэ-мысэ, аумысы. Ар къаушы-хьаты кыкьлэлыкьлорэ гушылэу зэпхыгъэхэми, гушылэжхэ-ми: **цлыф дэй, цлыф жьа-лым, цлыф цыд, цлыф шхьуантл, цлыф шьугъуал, цлыф акъылынчьэрэ мэ-шлончъэ джэныкьорэ; цлыф фэдэр бэдэ, цлыф шыпкъэр зырыз; цлыфхэр зыпыр бзэгухь** ыкй нэмыкьхэр.

Шысэхэу жабзэм кыхэхтхы-хи кьэтхьыгъэхэм къагъэлы-агъорэр дунаим техьухьэрэ-тешлыхьэрэм цлыфыр зэрахэ-лажьэрэр, ахэм агупчэ зэритыр, ежь зэрэцлыфыр шымыгъу-пшэу, цлыфым хэлыын фæе шэнхэр нахьыбэрэмкй кызы-рэхьафэхэрэр, ау цлыфыр цлы-фэу кызыгъэнэжьырэ шэнхэр загъорэ чинэхэу кызырэхэ-кьыхэрэм обществэм хэтхэр зэр-епшыхьэрэр ары.

Гупшысэу зигугъу кьэтшы-гъэхэр къарыдгъэшпыпкъэ-жыныу гушылэжэ е гушылэу зэпхыгъэхэу кьэтхьыгъэхэм зырызэу, шхьаф-шхьафэу уакъытегушылэн зыхьукьлэ, адыгэ зеклоклэ-зэфыщытыкьлэ-гъэпсыкьлэу тильэпкъ хэлыр джыри нахь упкьлэпкыгъэу, цылаклэу зыхэтым тефэу, ащ дыригъаштэу цлыфыр зэрэ-псэурэр нэрылгъэу пшын плэкьышт.

Гушылэу щэрыоу «Цлыфыр шлэ пшлоигъомэ, лэнатлэ ет, гъогу дытехь, Юф дашл» зы-фиорэм адыгъэхэм сыда кы-рагъэкьырэр? Сыда мы гушы-лэхэм уарыгъуаззэу упсэумэ ишлуагъэу кьэкьлэштыр? Апэ-рэу ахэм уакъыпкырыкьыгъэ упсэумэ, цлыфым уасэу фэп-шырэмкй укьлэжыныштп, ухэукоштп. Сыда плэмэ цлыфым лэнатлэ зыгъотыкьлэ ыпэкьлэ кыхэхьыфэщыгъэу шэн-зекьуакьлэхэр кыхьафэхэу мэхьу: зышлошлыжьэу, зы-шлоинэу, ышхьэ рипэсыжы-рэр нахь макьлэ ышлэ. А шэн дэйхэм цлыфыр агъэлыш-рэр, ыуасэ къалэтырп. Ащ фэдэ цлыфмэ мызэу-мытлоу сарихьылагъэ: кызыдэдажэ-хэу, садэкьлагъэу, синьыджэ-хэу, хьалэл шлошлыщтыгъэхэу, лэнатлэ загъотым зыпэ дэзы-гъэзыехэрэм.

Ащ кыхэхэкъэу цлыфхэу кыс-пэблагъэхэу, гүфэбэныгъэу зы-фысылэхэм лэнатлэ шхохэр за-гъотыкьлэ, сыгу зыгорэу мэхьу, сыда плэмэ ныбджэгъу хьа-лэлыр лэнатлэм пае члэунэу бэрэ кыхэхьыш ары. Арыш, цлыфыгъэу цлыфым хэлыр ууплэклэунымкьлэ анахь ухэ-зымыгъэукошттымэ ащыщыр цлыфым лэнатлэ ептыныр ары.

Цлыфым изеклоклэ-шлыкьлэ ухэмыкьоу зыууплэклэуштыр гъогу удытехьэмэ ары. Узэ-рихьылэрэм елытыгъэу цлы-фэу узыкьыгъум лыгъэу, щэ-лагъэу, цлыфыгъэу, шыпкъа-гъэу илэр нафэ кьэхьу. Ахэм къахэпхыгъэу, зэфэпхысыжы-зэ ишэн-зекьуакьлэхэм осэ тэрэ-зэ ухэмыкьоу афэпшын олэкьы.

Лэдэбныгъэу Юфэу зыпы-лым фырилэм, Юф зыдишлэ-хэрэм, илэшхьэтет, ежь ылэ илэхэм зэрафыщытым, гушы-лэу ытырэр зэригъэцкьлэжы-рэм, жабзэу мафэ къэс зэрэ-гушылэу зэрэлажьэрэм, гу-шылэхэу нахь ыгъэфедэхэрэм, ахэм мэхьанэу аритырэм цлы-фыр зыфэдэр уанэгу кыкьла-гъэуцо.

Арыш, гушылэжхэмрэ гу-шылэм мэхьанэу зэфэшхьа-фэу жабзэм щигъотхэрэмрэ икьоу зэдэбгъэфедэхэмэ, шы-лакьлэм хэтлэгъорэ Юфыгъо-хэм осэ тэрэз яптынымкй амал гээнэфагъэхэр кызырэтлэ-кьалхьэрэр нафэ кьытфэхьу. Ары мы сатырэхэмкй ана-хьэу кьэдгъэлыагъэу тшлоигъуа-гъэр.

Бзэм ишэхьхэр нахь куоу зэдгъашлэхэ кьэс, жабзэмкй амалэу тилэм хэхьошт. Бзэми жабзэми ахэр ащызэтепфынхэ плэкьлэу амал уфэхьуным мэхьанэшхо ил. Бзэм хэт гушы-лэхэм, гушылэу зэпхыгъэу зэгъу-сэхэми узыфэе мэхьанэр жа-бзэм щяптын плэкьышт, уафэ-сакьыгъэу бгъэфедэхэмэ. Ар хэ-ти щыгъушпэ хьуштп. Арын фæе адыгъэм зыкьлорэр: «Гу-шылэу удзыгъэм аркьын лы-мыдзыж!»; «Жэм пиупкьырэр кьыжырп, чатэм пиупкьырэр мэкьыжы». А гушылэжхэм уарыгъуаззэу уижабэ бгъэпсы-мэ укьлэжыныштп.

БЛЭГЪОЖЬ Зулъарин.
Филологие шлэныгъэхэм-кй доктор, Адыгэ кьэра-лыгъо университетым ипрофессор, зытлэшлэ-ныгъэм и Лабораторие ипаш.

Гъэстыныпхьэмкй фэгъэкьотэныгъэр

Илээсэу икьыгъэм респуб-ликэм ихьызмэтшлалэхэм тех-никэм Юф зэрэрагъэшлэшт ди-зель гъэстыныпхьэу фэгъэкьо-тэныгъэ хэлэу къафатлуп-щыгъэр ыпэрэ илээсым ащ фэдэу ащэфыгъагъэм нахьыб. Ащкй республикэм мэкъу-мэщымкй и Министерствэ ипашэхэм ыкй и специалист-хэм Юфтхьэбзэбэ зэшлуахыгъ. Урысыем мэкъу-мэщымкй и Министерствэ ахэр бэрэ шы-лагъэх ыкй фэгъэкьотэныгъэ зыхэлъ гъэстыныпхьэр респуб-ликэм нахьыбэу кылэкьлэхьа-ным фэгъэхьыгъэ амалхэр зэ-рахьагъэх.

— 2010-рэ илээсым район-хэм яльэу-кьлэ Адыгейм фэгъэ-кьотэныгъэ зыхэлъ гъэстыны-

пхьэу къащэщыр тонн мини 6,5-м нэсынэу рахьухьыгъагъ, ау ар Москва зэригъэцкьла-гъэр пстэумкй тонн 2828-рэ нылэп, — ело Адыгейм мэкъу-мэщымкй и Министерствэ информатизациемкй ыкй материальнэ-техническэ лэ-ныкьомкй иотдел ипашэу Тхьайшэо Мурат. — 2010-рэ илээсым гъэстыныпхьэм ком-мерческэ ыкй фэгъэкьотэ-ныгъэ зыхэлъ уасэу илагъэр зэрэзетекьыштыгъэр пстэум-кй сом 2,5 — 3 нылэп. Хьызмэтшлалэхэм ыкй фер-мерхэм а гъэстыныпхьэр нахь пыутэу кьэзгъотын зыльэкьы-хэрэр къахэкьыгъ. Икьыгъэ илээсым фэгъэкьотэныгъэ зы-хэлъ гъэстыныпхьэм ыуасэ

сом 6 — 7-кй е процент 30-кй нахь мэкьлагъ, зы лит-рэр кызыраращэщтыгъэр сом 16. Джащ кыхэхэкъэу хьызмэтшлалэхэм фэгъэкьо-тэныгъэ зыхэлъ гъэстынып-хьэу кьалэкьлэхьанымкй яльэ-лүхэр гъэрэкьлэ нахьыбэ хьу-гъагъэх.

Тхьайшэо Мурат кызы-рилорэмкй, ащ фэдэ фэгъэ-кьотэныгъэ зыхэлъ гъэсты-ныпхьэр зэращэщтхэм аты-рагуашэ зыхьукьлэ кьыдалы-тэрэр чьыгу гектар пчъагъэу алэжырэр зыфэдызыр ары. Шыпкъэ, хьызмэтшлалэу мы-инхэми ащ фэдэ гъэстыны-пхьэу арашагъ. Зыгорэкьлэ фер-мерым соляркэ тонн 2 ищы-кьлагъэмэ, ежь фэдэ игъунэгъу

фермерыр гъусэ ышлыныш кьыратышт гъэстыныпхьэр тонн 4-м нагъэсын фæу агъэ-нафэщтыгъ.

Чыгулэжхэм гъэстынып-хьэр анахьэу зыщыкьлагъэр бжыхьасэхэр зышылуахыж-хэрэ уахьтэр ары. А лэхьаным фэгъэкьотэныгъэ зыхэлъ гъэ-стыныпхьэу аращэрэм ибагъэ хэпшыкьлэу хэхьо. Джащ фэ-дэу гъэтхэ губгъо Юфшлэнхэм яльэхьани хьызмэтшлалэу зэ-фэшхьафхэм фэгъэкьотэныгъэ зыхэлъ гъэстыныпхьэу къащ-фырэр макьлэп.

— Илээсыкьлэу тыхэхьа-гъэм республикэм ихьызмэт-шлалэхэм гъэстыныпхьэу ящыкьлагъэр зыфэдызыр дгъэ-нафи, хьызмэтшлалэхэу ащ

фэныкьохэр кыхэхдгъэщы-гъэх, — ело Тхьайшэо Му-рат. — Зэритхьухьагъэмкй, мы илээсым республикэм пстэумкй гъэстыныпхьэу ищыкьлэгъэщтыр тонн мин 25,4-рэ, тэ кьытфатлупщынэу тызкьлэлэу-гъэр фэгъэкьотэ-ныгъэ зыхэлъ гъэстыныпхьэу тонн мин 13,7-рэ. Тызэрэгугъэ-рэмкй, коммерческэ ыкй фэ-гъэкьотэныгъэ зыхэлъ гъэсты-ныпхьэм ыуасэу зэрэзетекьы-щтыр процент 30-м кышы-мыкьлэнэу ары. Ар процент 20-м нэс кьелыхымы, ащ фэдэ гъэстыныпхьэр зыщэфышт-хэмкй фэдэ хьушт.

ЛЭХЪУСЭЖЬ
Хьаджэрэтыбый.

Узыщагъэсагъэр умыхъожьыныр нахьышлу

Дунэе турнирзу Казахстан дзюдомкIэ шыкIуагъэм Адыгеим ипсэупIэу Джаджэ шапIугъэ Арсен Галстян апэрэ чIыпIэр кышцыхыгъ. Тиспортсмен цIэрыло Мыекъуапэ кызыгъэзэжым Казахстан зэрэщыбэнагъэм, Олимпиадэ джэгунхэу гъемафэм Лондон шызэхашцхэм ахэлэжъэнэу зызэригъэхъазырырэм, СССР-м изаслуженнэ тренерзу Кобл Якъубэ иеплукIэхэм защыдгъэгозагъ.

— Арсен тигъэгуншогъэ кьо-дьепп, Адыгэ Республикэм ибэнэпIэ еджапIэ дунаим нахьышлоу шашIэным илахъ хилъхагъ, — ело СССР-м изаслуженнэ тренерзу, я XX-рэ лIэшIэгъум Урысыем дзюдомкIэ итренер анахъ дэгъоу Кобл Якъубэ. — Арсен бэкIэ тегъэгугъэ, Адыгэ Республикэм фэгумэкIы.

— **Якъуб, Арсен Галстян Урысыем испортсмен цIэрылоэ ахэтэу хэгъэгум и Премьер-министрзу Владимир Путиным гуыцIэгъу зэрэфэхъугъагъэр тшIэ. Ащ кытегъуышIэба.**

— Правительствэм и Тхьаматзу Владимир Путинур Урысыем спортымкIэ имастер, Урысые Федерацием изаслуженнэ тренер. Спортым хэшIыкIышхо фыриI. Адыгеим испортсменхэм ягъэхъагъэм ашыгъуаз. Арсен Галстянрэ Владимир Путинур зызэлоклэхэм тилофхэм атегушылагъэх, Правительством и Тхьаматэ тиреспубликэ кьакIо зэрэшIонгъор, спортымкIэ тызыфежъагъэхэр лыгъэкIотэгъэнхэм зэрэхэлэжъыщтыр кыриуагъэх.

— **Бэнэкло цIэрылохэр Казахстан кэкIогъагъэх. Арсен,**

алырэгъум улыщылукагъэхэм кьатегуышIэба.

— Олимпиадэ джэгунхэр Лондон шырагъэжъэнхэм фэшI джыри уахътэ шыI. Англием агъэклошт дзюдоистхэр кыхахынхэм пае Европэм изэнэкьокъоу шыIэштым ежх. Гухэлъ шъхаIэу силэр сыушъфырэп — Олимпиадэ джэгунхэм сахэлажъэ, медалъ кьащысхы сшIонгъу.

— **Уахътэм кызыригъэлэгъуагъэу, уигухэлхэр кыбдэхъунхэм пае гъогу тэрэз улытетыр.**

— Тренерзу Игорь Романовыр сипащэу Джаджэ щезгъажы, кыбдэхъугъэр олгэгъу...

— **Казахстан зэлукIэгъоу шыуIагъэхэр кьин кыныщыхъугъахэ?**

— Апэрэ бэнэгъур Японием испортсмен дысилагъ. Дунэе зэфэхъысыжъхэм яшэнэрэ чIыплэм ашагъэуцу. Ащ зэлукIэгъур кышIосхыгъ. Ятлонэрэ зэлукIэгъум Бразилием кыкIыгъэм сыщытекIуагъ. Дунаим ибэнэклоуи 10 анахъ дэгъумэ ар ащыщ. Яшэнэрэ бэнэгъур Японием испортсмен кышIосхыгъ. Дунаим ятлонэрэ чIыпIэр ащ шыратыгъ.

— **Финалым Сабировым**

ушылукагъ. Ауужырэ илгъэситIум кыкIоцI зы бэнэгъуи ащ шуамыхыгъэу гъэзетхэм кьатхы.

— Тэрэзу кьатхы. Сабировым кызырэршIосхыгъэм кыххэгъэщырэр гухэлъ шъхаIэу тилэм тызэрэфэклаугъэр ары.

— **Арсен, Кобл Якъубэ кызыщыхъугъэ кьоджэ цIыклоу ШIоикъо зауэрэ сыщылагъ. Чылэр итеплэкIэ мыными, цIыф цIэрылабэ кыбдэкIыгъ. Джаджэ ори удэсэу зы тызэрэзэлукIагъэр.**

— Зыфалорэр кызыгурэIо. ПсэупIэ цIыклухэм спортсмен, шIэныгъэлэжэ цIэрылохэр кьадэкIых. Сэнаушъыгъэ зыхэлъ ныбжыкIэхэр тикъуаджэмэ адэсых. IэпыIэгъу уафэхъумэ, ежъхэми агу етыгъэу Iоф зыдашIэжъэ, лыкIотэштых, зэлэшIэштых. Адыгеим ышIэ дахэкIэ зыгъэлу зышIонгъо тренерхэр, спортсмен ныбжыкIэхэр сэшIэх.

— **Мыекъонэ бэнэпIэ еджапIэр дунаим зэрэшапIэрэм ишIуагъэ кыокIа?**

— Мыекъуапэ ибэнэпIэ кышцэтхъух, шэн-хэбзэ шIагъохэр илэх, кьалэм кыкIэупчIэх. Дунаим шашIэрэ бэнэпIэм зыщыбгъасэ

зыхъукIэ, ащ диштэу гъэхъагъэхэр пшIынхэ фаеу зылытэрэмэ адесэгъаштэ.

— **Спорт Унэшхо Мыекъуапэ шашIынэу шаублагъ. Спортсменхэм я Гунчэ ар хъушцэу огугъа?**

— Чемпионхэр ащ шагъэсэштхэу, ныбжыкIэхэр спортым яшъыпкъэу пытышцхэу сэлъытэ. Кобл Якъубэ дунаим шыцIэрылу, илгъэпкъ, Адыгэ Республикэр егъэлъаплэх. Адыгеим шагъэсэрэ спортсменхэр нэмыкI шъолъырыхэм мыкIожьынхэу сыфай. Адыгэ Республикэм ыцIэкIэ зэнэкьокъухэм ахэрэлажъэх, АР-м ибыракъ чIэтхэу зэлукIэгъухэр зэхарэщэх. УзыщапIугъэр, лъапсэр зыщыбгъэпытагъэр умыхъожьыныр нахьышлу. Ныбджэгъоу, Iахьылэу уилэхэр уилъэныкIо гупсэ зэрэщыпсэухэрэм узэригъэгупшысэрэр макIэп. Сэ сшыхэр дзюдом пылтых, сыфай Адыгеим ыцIэкIэ зэнэкьокъу инхэм ахэлэжъэнхэу. Тхьаегъэпсэух кысфэгумэкIыхэрэр, кысIышпIэхэрэр.

— **Арсен, уигухэлъышIухэр кыбдэхъунхэу сыпфэлъаIо.**

— Тхьаегъэпсэу.

Сурэттым итхэр: Кобл Якъубэрэ Арсен Галстянрэ.

Музыкальнэ Iэмэ-псымэхэмрэ уахътэмрэ

ШыкIэпщынэр, кьамылыр, пщынэр...

Адыгэ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм афэгъэхъыгъэ кьэгъэлэгъон тиреспубликэ и Лъэпкъ музей кышцызэлухыгъ. Тарихъым чыжъэу ухэзыщэрэ IофшIагъэхэм яхышIагъэу культурэмрэ искусствэмрэ ащылажъэхэрэр зэхэхэм кышцыгушылагъэх.

хэ ГьукIэ Замудинэ, Къэгъэзэж Байзэт, нэмыкIхэм кьаугъонгъэхэр музейм кышцагъэлъагъо. Музыкант цIэрылохэу Аульз Олгъэй, Хьагъэудж Мыхъамэт, Лъэцэрыкьо

Лъэпкъ музейм идиректорзу Джыгунэ Фатимэ ипэублэ гушыIэ кышцыхыгъэщыгъ илгъэсишъэхэр зыныбжэ адыгэ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэр тищIэныгъэ зэрэхэгъэшагъэхэр. ПщынэтIаркьор, кьамылыр, пхъэ-кIычыр, шъонтрыпэр, лIэшIэгъубэ мыхъугъэми, адыгэ пщынэр, гъоур, нэмыкIхэри тимузыкальнэ искусствэ зыгъэбаигъэмэ ахэтэлъытэх. Тишэн-хабзэхэмрэ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэмрэ зэрэзэпхыгъэхэм, искусствэр зэрэлыагъэклаугъэрэм кытегушылагъэх шIэныгъэлэжъхэу Къэгъэзэж Байзэт, Алла Соколовар, Унэрэкьо Мирэ, артист цIэрылоу Кукъэнэ Мурат, АР-м культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шъхьэлэхэо Светлана, АР-м и Лъэпкъ музей иIофышIэу, зэхэщакIомэ ащыщэу Сихъаджэко Ирина, фэшъхафхэри.

Тимузыкальнэ Iэмэ-псымэхэр зыугъонгъэ-

Кимэ, нэмыкIхэм агъэбзэрабзэщтыгъэхэ пщынэхэр, Шыу Щэбанэ, Джыгунэ Марыет, фэшъхафхэм ятхыльхэр, гъэзетхэм кышхаутыгъэ тхыгъэхэр музейм шьолъэгъух.

Зэхэхэм кышцышъуагъэх, шыуджыгъэх. Нэгъой Заур кьамылымкIэ, Абыдэ Артур шыкIэпщынэмрэкIэ ижъырэ мэкъамэр кырагъэлуагъэх. Купхэу «Жъыумрэ» «Ашэмэ-зымрэ» пэсэрэ орэдхэр кьауагъэх. Къэгъэлэгъоныр зы мазэм кышцымыкIэу Лъэпкъ музейм шыклошт. Ар кьыдэтлыгътэзэ, зэфэхъысыжъхэр, тимузыкальнэ Iэмэ-псымэхэр шыIэныгъэм непэ зэрэщыдгъэфедэхэрэр, нэмыкI епIыкIэхэр «Адыгэ макъэм» кышцыхэтыутыштых.

Сурэттым итхэр: Къэгъэзэж Байзэт, Абыдэ Артур, Лъэцэрыкьо Кимэ ишъхъэгъусэу Зурэ, Сихъаджэко Ирина кьэгъэлэгъоным тегушыIэх.

Дзюдо. ЮФО-м изэнэкьокъу

Къахыгъэр тшIомакIа?

Урысыем и Кьыблэ шъолъыр дзюдомкIэ изэнэкьокъоу Волгоград шыкIуагъэм 1996 — 1998-рэ илгъэсхэм кьэхъугъэ клалэхэмрэ пшъашъэхэмрэ хэлэжъагъэх. БэнэпIэ алырэгъум спортсмен 350-рэ фэдиз шызэлукIагъ.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерзу Чэтыжэ Алыи ыгъэсэрэ Блэгъожэ Амирэ, кг 73-рэ, Адыгэкьалэ шыщ, апэрэ чIыпIэр кьыдихыгъ. Ятлонэрэ чIыпIэхэр къахыгъэх Чэтыжэ Нурбийрэ, кг 66-рэ, Тэхъутэмыкыуае шыщ, ШъхьапцIэжыкьо Алыи, кг 90-м кьехъу, Тульскэм зыщегъасэ. Тренерхэр Джармэко Нурбийрэ Теуцожэ Инверрэ.

Яшэнэрэ чIыпIэхэр кьыдзыхыгъэхэми гуэтыныгъэ ин кызыхагъэфагъ, зэлукIэгъухэм теклоныгъэр къащыхыныр псынIэ кьафэхъугъэп. Пэрэныкьо Анзор, кг 50, тренерхэр Джон Липаридзерэ Сергей Шутовымрэ, спортсменыр Мыекъуапэ шеджэ. Мыхъамэт Алиевыр, кг 90-рэ, тренерхэр Шыынэхэо Муратрэ Бэгъэдыр Русланрэ, Хьакурынэхьабл. ПхъэчыяшIэ Шыхъам, кг 90-м кьехъу, тренерыр КIыкI Ахьмэд, Пэнэжыкыуай.

ХагъэунэфыкIыр чIыпIэхэр кьыдахынхэм фэшI бэл кьафэнэгъагъэр, янасып кьымыхыгъэуи пльгъэ хъушт Сардион Липаридзе, Руслан Даниловым, Людмила Рожновым. Кьыблэ шъолъырым дзюдомкIэ изэнэкьокъу изэхэщакIохэр Адыгеим испортсменхэм кьащытхъугъэх.

Бэнаклохэу хагъэунэфыкIыр чIыпIэхэр кьыдзыхыгъэхэр Урысыем иныбжыкIэмэ язэнэкьокъоу Краснодар краим ипсэупIэу Ачинскэ мэзаем и 15 — 20-м шыклошттым хэлэжъэштых.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КьыдзыгъэжIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскрэ, 236

Редактор шъхьаIэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаIэм иагъэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зыхыыр секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темуир-Кавказ чIыпIэ гъэlorышIапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышъыпкъагъэу кьахафэхэрэмкIэ кьэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжэ ахы. Кьатхэхэрэмрэ гъэзетым шылажъэхэрэмрэ яеплукIэ зтемыфэн ылгъэ-кIышт. Гъэзет-еджэхэм кьытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи кьэзытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъажыкIхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 3446
Индексхэр 52161 52162
Зак. 164

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00